

„Operacija — edina rešitev“.

Od našega stalnega pariškega dopisnika.

Dr. A. P. Pariz, 17. maja.

Cudna je ta beseda, ki je krožila danes po hodnikih francoskega parlamenta. Ta beseda osvetljuje bolj nego vse druge ideologije, ki bo danes in že v bližnji bodočnosti dajala francoski politiki svoje smernice. Nacionalistična desnica in radikalna levica sta sporazumno uverjeni, da je mednarodni položaj v sredini svoje končne krize. Radi tega citiram še enkrat Riviérove besede: »Kaj bi na dolgo govorili o pravic in krivic, o uspehu in neuspehu, o morali in o zločinu: glavna stvar je v tem, da postane vsled naše ruhrske ekspedicije nemško-francoski sporazum pred vsem svetom tako jasen kot beli dan. Prej se je lahko reklo: Morda se pride do tega, da si bomo medsebojno pomagali. Kar nam je že po naravi določeno; toda do tistega časa je še daleč... Danes je postalo upanje na dolgi termin čisti kratkotrajno. Zasedba Poruhija je to, kar se nam je zdelo naravnost nedosegljivo, primaknila v neposredno bližino. Mostovi so za nami podrti, izbire nimamo več. Mi moramo živeti skupno ali pa umreti. Za slednje še nismo pripravljeni. Mi smo še močni in polni življenja. Preostane nam še samo solidarnost.«

Ravnokar sem izvedel iz vseskozi verodostojnega vira, da izdelujejo v malodane vseh oddelkih na Quai d'Orsay načrte, ki stremijo za dalekosežni nemško-francoski gospodarski zvezi. Velike važnosti je predlog »Tempsa«, ki hoče za enkrat Nemčiji naprtiti amortizacijo dolgov v svrhu realizacije francoskega obnovevnege posojila. Ta pogodba bi se morala seveda izpolniti z dobavnim sistemom večjega obsega. Tozadevni načrti so že izgotovljeni. Proti mednarodnemu posojilu v obsegu, kakor so ga predvidevali strokovnjaki, prevladuje v Franciji nepremagljiva nezaupljivost. Taka finančna transakcija, kjer gre za vsote, ki presegajo vsako navadno pojmovanje, bi mogla roditi samo dva rezultata. Ki bi v enaki meri pomenila katastrofo za celo Evropo: Nemčija bi se s svojim celokupnim pravnim in državnim imetjem zastavila

mednarodnemu velekapitalu, kar bi prej ali slej imelo krvavi preobrat za posledico, ker bi se nemški delavec v tem slučaju brezpogojno vrgel sovietom v naročje. Na drugi strani bi ogromni zlati blagoslov, ki bi se razlil nenadoma po vsej Franciji, izzval nezdravo, neneravno in poskakajoče zvišanje francoskih deviz. To bi vezalo izvoz dežele, notranja amortizacija dolgov — tu gre za 350 milijard papirnatih frankov, ki bi se mahoma spremenili skoro v zlate franke — pa bi se strašno komplicirala. Katastrofa ozdravljenja bi bila neizogibna in nikdo ne ve, če ne bi končala s smrtnim izidom.

In vendar je padla beseda o operaciji. Ta beseda je v toliko resnična, ker zamore v tem trenutku le najširša energija v zvezi z jeklenimi živci dovesti do dobrega zaključka. »Tisto novo, kar je na pohodu, se ne more dvigniti s pomočjo starih metod. Treba se bo prilagoditi, priučiti v vsakem pogledu novemu položaju, kakor je potreba diktirala za časa največje krize v svetovni vojni tudi v taktičnem pogledu. Ne razodevam vam nobene skrivnosti, če opozorim na živahno izmenjavo misli, ki se vrši te dni med Anglijo in Francijo. Krona in zaključek teh neprestanih stikov bo tvoril obisk Bonar Lawa pri odgovornem voditelju francoske politike. Razumevajte dobro moje besede: ti razgovori so veljali novi metodi, o kateri sem govoril že na drugem mestu. Ni naš namen, dajati nemški vladi nasvetov. Praksa je pokazala, da ji je bilo nemogoče sprejemati celo angleških nasvetov. Nemška vlada in, ne oziroma se na redke izjeme, vsa Nemčija tiplje nesigurno na levo in desno. Mi obžalujemo samo to, da bo edino pravilno pot naša šele tedaj, ko bo že mnogo žrtvovanega in oškodovanega. Mi obžalujemo njeno nesigurnost tudi zato, ker pod pritiskom njenih posledic trpimo sami. Toda preprečiti tega ne moremo...«

Dal sem besedo mlademu poslancu Albertu. Kar je povedanega o sedanjem položaju, se boljše povedati ne more...

Pred novo nemško ponudbo.

Kakor doznava »Berliner Tageblatt« je sklenila nemška vlada nasloviti na pripravljanje angleške vlade v znanji notni novo, v vseh posameznostih natančno detajlirano ponudbo na vse zaveznikiške sile. Razširjanje in dopolnitev nemške ponudbe je bila že pred izročitvijo prve note predvidevana. Pomisleki, ki so bili takrat v razpravi, so izginili in nadaljevanje akcije za realno politiko je smatrati kot gotovo stvar. Člani vlade so si na jasno, da je treba novo roto čimprej odposlati. Računa se celo s tem, da bi se morala nota izročiti že v prvih dneh prihodnjega tedna. Jasno je, da bi takle prihodnje delo ugovarjalo navadnemu tempu vladnih zaključkov. Razširjena ponudba bo odposlana vsem zaveznikiškim silam. Predela, ki so jih že pred izročitvijo nemške ponudbe izdelovali pristojni resorji zunanjega urada in finančnega ministrstva, bodo služili kot podlaga za razširjen tekst nove note. V oficijoznih krogih se dostavlja, da bo kabinet to akcijo izvedel, ne da bi se izvršila v njegovi sredini kaka osebna sprememba.

Zanimivo je, kako sodi o sedanjih situaciji socialno - demokratski »Vorwärts«. List piše, da nikdo ne mara otvoriti krize z nesigurnim koncem. O zopetnem odgovoru nemške vlade na rimsko in londonsko noto pripominja »Vorwärts« sledeče: »Procedura je smotrna, če je le kaj upanja, dobiti odgovor, po katerem bi se dalo odrediti nadaljnje stališče. Bilo bi pa naravnost katastrofalno, ako bi se ponovila diplomatska nesporazumjenja, ki so igrala pri nastanku ponesrečene prve nemške note tako usodno vlogo. Uklonivši se nasvetu Rima in Londona je nemška vlada poslala prvo noto. Ona je ta nasvet po vsej očitnosti upoštevala in ni žela nič drugega, nego odklonitev svetovalcev. Iz tega je mogoče sklepati, da je bil po mišljenju teh svetovalcev nasvet upoštevan samo v formi, ne pa v stvari. Nemški vladi je pripadla težka naloga, potem pismenih stikov in osebnih razgovorov doseči toliko sporazumnih točk, da bi se v celoti omogočila pogajanja.

Angleško javno mnenje.

Veliki angleški časopisi nikakor pravilno ne kažejo angleškega javnega mnenja. Nekateri konservativni časopisi, enako vsi časopisi liberalne in delavske stranke napadajo Francijo z večjo ali manjšo oostrostjo. Kot priznava »The Review of Reviews« udeležuje mnogo politiki in publicisti te napade z metodo, ki je v teku zadnjih sto let nešteto krat raztogotila vse države na kontinentu. S tem, da se na ta način izražajo, pa samo koristijo Franciji. Francoz, ki zaničuje svoje politike malo več kot zaničuje Anglež svoje, je mnenja, da ima sposobne publiciste in nacionalne ekonomiste in misli, da je zanj dobro, če mu bere levite Anglež, ki je po versaiskem miru nagrabil največ plena in nato veselo odšel. Mnenje teh časopisov pa nikakor ne predstavlja mnenja velike večine angleškega naroda, četudi prinašajo dokaze ekonomskega značaja, ki se na videz ne dajo ovreči, katerih pa velika množica ne more razumeti.

Bogati in konservativni sloji so izvzemši enega dela trgovskih krogov na strani Francije. Neintelektualci med delavci samo obžalujejo, da tudi Velika Britanija ni zasedla nemškega ozemlja, in so mnenja, da bi tudi tu mogla odnesti dober plen pri izpolnjevanju obljube, da se prisili Nemčijo k plačevanju. Če bi mogla zaseči oblike, živila, ali stroje za tovarne in delavnice, ali pa

luksuzne predmete — tako piše zgoraj omenjena revija — in jih razdeliti med delavce, bi ti to sprejeli kot zelo pamenten ukrep. Možak, ki je storil prošli mesec samomor, ker ni imel denarja, da kupi čevlje za svoje otroke, bi gotovo bil rekel sledeče, če bi ga bili spravevali: »Zakaj mi ne daste par nemških čevljev; če je potreba, tudi od nemškega otroka, kar bi Nemčija gotovo delala, če bi bila zmagała v vojni.«

Na vzhodnem obrežju Anglije, predvsem v središčih kot sta Grimsby ali Aberdeen, ljudstvo silno sovraži Nemce, ker so potapljali ribiške ladje, tako da je prišlo do izgredov in spopadov s policijo, ko so nedavno prišle nemške ribiške ladje v pristanišča. Državniki in nacionalni ekonomisti ne pomislijo, da je mnogo malih stanovanj okrašenih s fotografijami dečkov, kakih 17 ali 18, ki so jih Nemci ubili med vojno, ali pa, da se vlačijo po cestah invalidi, polabljeni za celo življenje. Tem se je slovesno objubilo, da mora Nemčija plačati. Ti so mnenja, da skuša Francija prva prisiliti Nemčijo do plačevanja, ker Anglija ne stori ničesar. Vlada, ki bi zasedla Hamburg s svojim brodom, in odnesla v Anglijo dosti raznega materiala in ga dala razdeliti, bi postala silno popularna. Seveda to ne bi bila metoda, ustvariti stalen mir.

Dr. P. V. B.

Romunija, mala antanta in Rusija.

Beograd, 19. maja. (B) Zunanje ministrstvo je prejelo od našega poslanstva v Bukarešti sledeče poročilo: Na poziv svoje vlade je sovjetska delegacija, ki je bila določena, da se pogaja z romunsko vlado glede sklepanja trgovske pogodbe, nocoj nenadoma odpotovala. V vseh romunskih krogih se opaža velika nezadovoljnost zaradi tega hitrega odpotovanja, to tem bolj, ker so pogajanja potekala povoljno in je bilo upati, da bodo v par dneh končana.

Tukajšnje romunsko poslanstvo dodaje k temu poročilu naslednje pojas-

nilo: Ker se pogajanja bližajo koncu in ker je sovjetska vlada vedela, da pomenja trgovinska pogodba med obema državama veliko pridobitev za gospodarsko življenje Romunije, je sporočila sovjetska Rusija te dni romunski vladi, da zahteva poprej od Romunije priznanje in da bodo šele potem njeni delegati nadaljevali pogajanja. Romunska vlada se je postavila na stališče, da sedaj to vprašanje ni aktualno in da je treba zato vprašanje za mnenje ostale države male antante. Zato je tudi zahtevo odklonila.

Oboroženje Nemčije.

London, 18. maja. (Br.) Polkovnik Guinness, državni vojni podtikan, je včeraj objavil v parlamentskih papirih število orožja, ki ga je odkrila v Nemčiji kontrolna zavezniška komisija od premirja sem: 63 popolnih topov, 354 topovskih cevi, 7570 granat, 7 malih močnarjev, 840 streljnih, 43.390 avtomatičnih pištol in samokresov, nad 600 tisoč nabojev zanje.

Madžarska prošnja pred reparacijsko komisijo.

Pariz, 18. maja. (Br.) »Figaro« javlja, da je silno težavno spraviti v soglasje oba projekta, katera se tičeta delnega dviga hipoteke, ki se je stavila na imetje madžarske države po trianonski pogodbi. Po petkovi seji se je javilo, da bo padla odločitev v torek. Delegati Francije, Anglije, Italije in zastopnik Male antante pa so se sestali včeraj popoldne, a niso mogli še ničesar skleniti. Naslednji razgovor je določen za prihodnjo sredo.

Lloyd George proti boljševikom.

London, 18. maja. (Br.) Pri debati o rusko-angleškem sporu v poslanski zbornici je dejal Lloyd George, bivši ministrski predsednik: »Prvo, kar bi svetoval vladi, je da naj ne razpravlja z Rusijo, kakor s kako državo, ki ima zapadno civilizacijo. To bi bila globoka zmotba. Rusija se danes praktično nahaja v istem položaju kot Francija na pragu revolucije leta 1789. Boljševizem je nekaj enodnevnega. Nobena država ne more živeti dalje časa v taki »atmosferi«, ne da bi rapidno poginila. Boljševiki se bodo stopnjevali razvijali in znova postali imperijalisti.«

.... Danes cvetlični dan za Koroško!

Mariborsko pismo.

V Mariboru imamo te dni posebno znamenitost, o kateri pa žal občinstvo in širši svet ne ve skoro prav nič, namreč »razstava zemeljske« v Ljudskem domu. Tamkaj so namreč zemeljske glavni pekovski mojstrov razvrščene lepo po vrsti in vsaka ima listek, koliko tehta. Pri nas namreč še vedno strajkajo nekateri pekovski mojstri — ne pomočniki seveda — s tem, da nečajo privoliti pomočnikom 25 odstotkov zvišanja in jim dati plačanih letnih dopustov, češ, da 5000—7000 kron mesečno itak zadostuje tudi kruha sitim pekovskim pomočnikom v teh slabih časih, ko morajo drugi ročni in duševni delavci izhajati čisto s polovico manjšimi zneski brez kruha. Zato je prišel odbor delavolnih brezposelnih pomočnikov na dobro idejo in je priredil razstavo zemelj. Seveda ima Delavska pekarna in še par drugih, ki so zahtevam pomočnikov ugodile, najtežje zemlje. Ubogi mojster Robaus, ki pa nadalje strajka in je tako trimast, da sam dela brez pomočnikov, ima pa s svojimi strajkajočimi tovariši-mojstri naravno nalogo zemeljico. Razstava je prav zanimiva in je vredna, da si jo občinstvo ogleda. Ker je razstavi odbor v Ljudskem domu v svoji brezposelnosti tako obložen z delom, da niti ni mogel te razstave prav razglasiti, ampak jo je objavil samo v svetovnem listu »Volksstimme«, zato opozarjamo ljudi na njo.

Ko pišemo to-le vrstice, stoji 72 mariborskih spekeristov pred sodiščem s težkim srcem zaradi navljanja cen. Pa pravilo in pišejo, da se pri nas prav ničesar ne stori proti dragini cen. Storiimo, če storiimo; saj vse tarna in zabavlja od župana pa do cestnega pometalca, a nihče se ne zmeni za to. Sploh je pa svet dandanes silno hudoben in obrekljiv. Našim mesarjem n. pr. ki imajo že veliko prakso z dirko cen navzgor, niti ne privošči tega, da tekmujejo pri konjski dirki, ki je vendar ena izmed najbolj zdravih in nedolžnih sportov. Svoj čas jim je pa prav tistim mesarjem prav odkrito privoščil dirko v dolgovi. Saj pravim, kako se svet pokvari.

Tržno nadzorstvo posluša pri nas prav vzorno, odkar vladajo na magistratu s socialisti naš demokrati. Ta velevažna institucija v dobrobit občinstva, o kateri so toliko pisali demokrati in socialisti, je vendar prišla enkrat na svoje mesto in je popolnoma napačno srečno zaspala ter se za svoj živ krst več ne briga. Tako je tudi edino prav. Kdo bi mrtvo dramil?

Sicer pa živimo pri nas po svoji stari dobri navadi. Da ni nam predolgočasno in imamo v teh slabih časih tudi kaj zabave, se včasih pridemo rokoborbe med posameznimi skupinami, pa kar lepo na ulici in cesti ali pa v posameznih lokalih v zmanjšanem obsegu. Skoda le, da se ti zmanjvati bratski pretepi pozneje ne objavijo. Imeli bi gotovo zadosti prav hvalečnega občinstva. Dandanes pač ne zadostuje, da človek čita »post festum« sicer precej podrobno kritiko v »Straži«, ampak bi rad videl marsikdo vse te zanimivosti izkazovanja »bratske ljubavi« na svoje oči. Naš veleugledni »Tabore« je pa padel na silno nizko stopnjo žurnalistike. Za take važne novice, kakor so ravno diti nastopi med Ruino in Zelotovci, se niti ne zmeni. Je pa že »Straža« drugačen kavelj. Ta pa prinaša izbrana poročila o vseh teh, za napredek in narod tako važnih dogodkih.

Seveda »Tabore« je preveč zaposlen drugod in se peča bolj z znanstvenimi stvarmi. Tako je prinesel v četrtkovni številki, ki je predvsem namenjena bivšim narodnikom dvakrat rojenega in dvakrat umrlega »Narodnega Lista« učeno razpravo. Naslov se glasi: »Zakaj ne more biti prepričan Jugosloven pristati radikalne stranke.« Mislimo, da že naslov zadostuje, zakaj nadaljna izvajanja, kako je Pašić izigraval Hrvate in Srbe in delal vedno in samo za Vele-srbijo, so tako učena, da jih normalen človek ne razume, ampak samo priprosti pristati naših demokratov.

Letos se je trava prav dobro obnesla, ker imamo zadosti dežja. To je važno ne samo za našega kmetu, ampak tudi za našega »Slovenskega Gospodarja«, ki preganja po Slovenskih gorah »radikalne vele-srbske krave«, in jih kaže našim vinčarjem kot posebno politično pasmo. Ker je »Slovenski Gospodar« dober pastir, zato ga menda ni potreba opozarjati, da je ravne sedanj časa precej nevaren živini in gospodarijem na paši. Naj gleda, da se mu kaly živinice ne prebije in ne počl, ker bi bila škoda za tako lepo pasmo.

Pismo prijatelju v Paradiž.

Dragi! Ako bi človek pri nas spremljal vse dogodke s srcem, bi moral živeti v večni trzavici, v neprestanem strahu, kaj nam prinese jutrišnji dan. K sreči smo vrgli srce med staro šaro, vse dogodke spremljamo in opazujemo samo z očmi ter ostajamo mirni. Naj pride, kar hoče, mir je in ostane naša sveta in odlična lastnost.

Da nam pa v miru ne otrpejo vsi udje, priredimo od časa do časa kako slavnost, ki nas nekoliko vzdigne in razgreje. Kakor sem ti že omenil pri priliki, poskrbi včasih usoda sama za gibanje našega srca. Včasih pa se rodi celo v nas ta ali ona misel, pa zasnujemo načrt, ki ga potlej točno in pošteno izvršimo.

Seveda, res je, da je Bog postavil Slovence na tak košček zemlje, ki je vsemu svetu všeč. Lahki kašljajo k nam, Nemci bi radi jodliali po naših planinah in še ta ali oni bi radi našel stoilek pod streho našega malega doma. Na vse to smo silno ponosni in branimo svojo zemljo hrabro že dolga stoletja, vztrajno in tako korenito, da vedno kje izgubimo kak košček. Tragikomedično je to, vendar bi si upal trdit, da črpamo Slovenci vedno in dosledno svojo moč iz samih izgub.

Kar poslušaj in premisli! Kadar se med nami pojavi talent, ki je prožen in močan, človek, ki bi nas titansko dvignil na lestvi napredka, lopnemo vsi složno in temeljito po njem. Mnogim, premočnim smo na ta način že takol v začetku zagrenili veselje do nadaljnega dela, tiste redke pa, ki vztrajajo pod našimi loparji, blemo do smrti. Šele kadar revež leže in povedo zamenja na nebu, da ne bo več vstal, prenehamo z divljanjem. Kakor hitro se pa oglasi največ po naših poljanah, se strnemo okoli pokojnega in ga uvrstimo v svetlečih naših herojev. Celo blažajne odpremo tedaj in damo temu nekaj, omenu nekaj, zavemo se, okrepimo in prerodimo se, da smo namerkrat složni, krepi in jaki — po ves teden dni.

No, tako je naš usodni!

Kolkor vem, zdaj zadnji čas nikogar ne mika, da bi zapustil dolino solz in si kje drugje iskal ugodnejšega bivališča. Imamo namreč prekrasno pomlad. Sonce nas z enako vztrajnostjo obseva si svojo svetlobo in obžarja s svojo toploto kakor brezobzirni avtomobili s prahom in s smradom po ljubljanskih ulicah. Vendar bomo klub temu zdaj blinško dne imeli »žalosten spomin, ko sreča mater s hčero. Tam sa Karavankami plaka na Koročan...«

Ko človek zapíše, niti ne pomisli, koliko groze pravzaprav leži v teh besedah. Tam so ljudje, naši ljudje, ločeni od nas in obsojeni v počasn, strašno umiranje. Kakor človek, ki mu zla roka počne izpustiti meša strupa v vsakdanjo hrano, dokler ga naposled brez kazni ne umori, tako se mi zdi ta naš nesrečni del našega naroda tam gor. Nemci mu mešajo strup, v srca njegove dece trosijo sovraštvo do lastne krvi, prekanjajo njegove učitelje, sramote njegove voditelje in ga tako trajajo brez kazni v prepadi. V tem peklenem delu so složne vse struje in stranke, pa naši nosijo na svojem praporu še tako lepe besede o mednarodni pravici in slogi. V ljubljani čivkajo piščanci o pravic in bi radi svojo mišjo diako dali nemškim sodrugom, da bi potem tam gor ti s drugirabli v tem večji varnosti metali iz tovarne naše delavce, iz uradov naše uradnike, iz sol naše učitelje in iz cerkev naše svečenike. Kurja slepota Slovencev je za nas pač dostikrat hušja nego vsa agresivnost nam sovražnih narodov.

Stara pesem, ki bo končana tekrat, ko omeje poslednja usta z našo besedo... Sprito tega se je v Ljubljani oglašilo društvo »Gospodarski zvon« in klile, naj bi blinško dne vsakdo nekaj daroval za naš nesrečni rod tam onstran Karavank. V zahvalo za to dobi pozdrav; narciso. Z belim cvetjem v roki umira naš nesrečni narod na Koroškem. Da bi pač ne bilo nikogar med nami, ki bi ostal hladen ob tem strašnem dejstvu!

Ne zameri tej ekstazi. Kakor so šepave besede so iskrene.

Pozdravljen Tvoj

Tono Zemljan.

Iz prosvetnega življenja.

LJUBLJANSKA DRAMA.

W. Shakespeare: Kar hočete. (Zakasnelo). — Nenavaden naslov te vedre in z najjasnejšimi barvami slikane komedije ima svoj izvor — kot se v tem strinjala mnogi viri — v raznih, za dobo postanka tega dela (okoli 1. 1600) običajnih dovplnih naslovih veseloger. Najverjetneje je, da so komedijo uprizarili na Sv. tri Kralje in je Shakespeare prepustil svojim igralcem svobodno izbero naslova te kipeče razposajenosti in pisane življenja polne igre. Kot v večini svojih ustvaritev, je avtor zajel snov iz tedanjih literarnih virov. Barnabe Rich pripoveduje v en izmed svojih novel o bojevitosti vojvodi Apoloniju, ki ga je usoda po raznih avanturah zanesla na otok Ciper. Tam se smrtno vanj zaljublila lepa guvernerjeva hčerka Lilla. Ko Apolonij odpotuje nazaj v Carigrad, mu sledi zaljubljen Lilla v spremstvu zvestega služabnika. Na morju nastane vihar in Lilla izgubi svojega spremljevalca. Običe se v moško obleko in si nadene ime svojega brata Livija. V Carigradu stopi kot paž v službo vojvode Apolonija in opravlja pri njem službo srčnega sela med svojim gospodarjem in bogato, mlado vdovo, Julino. Ta odklanja vojvodovo snubljenje in se zaljubljuje v Livija. Tedaj se pojavi v Carigradu Livio, pravi brat Lill. Zmotna podobnost igra zopet veliko vlogo. Sledje zamenjave in zmešnjave. Končno spozna vojvoda zvesto ljubezno svojo »pažo« in jo poroči. Livio pa najde svoje mesto pri Juliji.

To je kratka vsebina romantične fabule, ki jo je Shakespeare ženjalno prekrasil v svoji komediji. Lilla-Viola je postala očarljiva dekliška podoba: topla, zvesto-ljubca in polna bistroumnosti. Prava duševna sestra Rozalinde — podobno kot norec — v komediji »Kot se vam dopade«. Brata-dvojčka iz »Komedije zmešnjave« sta sorodna paru Sebastian-Viola in v večni planem vitezu Tobiji najdemo kos Falstaffa. Najslajnejša figura komedije je Malvolio, Olivijin dvornik, samodopačen in smešen človek, ki je našel v Rogozu svojega idealnega predstavitelja. Ta solčno-

jasna komedija zahteva intimno soigre, mnogo življenske sile igralcev in mnogo pažnje, da ne zaide v brezizrazno burlesko. No, naš ansambel jo je rešil nad vse pričakovano dobro. Tipt so bili mestoma kot viliti, prevladala je vseskozi potrebna živahnost, slike so se menjale kot živ, ki-peč film zdravega in sočnega življenja. Opaziti ni bilo onega — večkrat običajnega zastopa tempa — in režija je podala svoje najboljšo: okus, stil in scenično učinkovitost.

Ljubezniv je Orsino — Drenovec kot vojvoda Ilirski. Je prikupna oderska postava in kar je glavno: topot se je očitno otresel nekam enolične, sladke meh-kobe. Sebi v prid. Nežna, diskretno-živahna in ljubka je Viola — Šaričeva. Se zna povsod poglabiti in ima izreden umetniški čut za kreacijo, ki jo podaja. Malvolio ga. Rokoza je v prvi vrsti povzročil, da je uprizaritev komedije zadobila značaj izrazite umetnine. Pazno se je ogibal zalit v pretiravanje in je podal v posameznih ocenah do najfinišnih potankostih izdelano igro. Premišljen, studiran in z redko darovitostjo oblagodarjen, ki kaže na že znano veliko ustvarjalno silo tega igralca, je tvoril v igri poglavje farse. Njegov smeh, geste in mimika — zlasti v sceni, ko bere pismo — je sijočevrsten.

Gospa Juvanova je igro povedrila z resničnostjo svojega prednašanja. Je bila povsem na mestu. Gosp. Kralj, zlasti pa Peček kot Tobija sta se prav prijetno uveljavila. Šest se ni baš iz srca znašel v vlogi bedaste Bledice. Terčič je bil mestoma prekrepek. Wintrova pa je zadovoljila kot Olivija. Kako je Skrbinski prav ali neprav rešil vlogo norca, o tem so si lahko mnenja različna. Izvršil je svojo stvar vestno in premišljeno.

Scenično so bila dejanja prav estetična. Godba gosp. Balatka je originalna in ustvarja lužjo, kar je žal večkrat pri raznih prilikah narobe: da jo pokvari.

— Gostovanje Petra Raičeva. Znameniti tenorist G. Petar Raičev gostuje v ljubljani v sredo, dne 23. in v petek, dne 25. t. m. V sredo poje grofa Almavivo v »Seviljskem brivcu« (Red A), v petek vojvodo v operi »Rizetto« (red E).

— Slovenska Matica. Knjige Slovenske Maticе za leto 1922 bodo skoro dotiskane. Poverjenike, ki se niso pobrali in poslali članarine za navedeno leto, najmo prosimo, da to nemudoma storo. V kraših, v druž-bah, društvih in podjetjih, kjer ni poverjenika, pa bi se moglo pridobiti kaj članov, naj se kdo prostovoljno oglasi v pisarni Slovenske Maticе v Ljubljani, ki mu bo posilila nabiralno polo ter vsa potrebna posnila. — Zemljevid slovenskega ozemlja, prvo edino in največje slovensko delo te vrste, je še vedno na razpolago in obenem z njim kazalo imen vseh krajev, ki se na njem nahajajo. Zemljevid stane 30 Din, ka-zalo pa 15 Din. Daje je še v zalogi krasna knjiga za mladino: »Iz Ljubljane čez po-ljano« z ljubljimi pesmicami Vide Jeraleve in bogatimi ilustracijami Gofmira dr. Kosa. Cena 15 Din. V zalogi so še poleg knjig predvojni let ta-le nova izdavanja: dr. Drag. Lončarja »Politično življenje Slovencev«, dr. Ivana Laha »Česka antologija«, Pavla Golte dvoje zbirsk pesni: »Večerna pesma-rica« in »Pesmi o zlatolaskah«. Vsk, ki se zanima za edicije Slovenske Maticе, naj zahteva cenik vseh matičnih knjig. Matična pisarna na Kongresnem trgu št. 7 I. nadstr. je odprta vsak delavnik od 10. do 12. in od 15. do 17. ure.

— Schreiner-Hubadova štiridelna čitanka za osnovno šole je na novo izšla in sicer za enkrat II. del, ki ga je v novi izdaji priredil šolski nadzornik Lj. Černei. Schreiner-Hubadova čitanka je vsem starejšim pedagogom kot izvrstna tako dobro znana, da je ni treba šele priporočati. Da se bo v novi izdaji držala na višini, za to jamči imen Černejevo. Ta čitanka je že pred letom dni pošla, in je vse šole, v katerih je vpeljana, že težko čakajo. Pričakujemo, da nas kr. zaloga šolskih knjig na nadaljne zvezke te čitanke ne pusti predolgo čakati. Tiskarna Sava je to knjigo prav čedno iztiskala in opremila.

Kupujte karte za književno tombolo „Jugoslovenske Maticе“.

Dnevne novosti.

PROGLAS.

jugoslovanski in še posebej slovenski javnosti sporočata Odbor za prenos v Judenburgu ustreljenih vojakov in Odbor za prenos kosti Ivana Endlicherja da sta s soglasnimi sklepi na svojih sejah sklenila združiti doslej ločeni akciji in izvršiti istočasno prevoz in pogreb za našo svobodo padlih in umrlih junakov.

V Judenburgu pokopani slov. vojak in v Grazu pokopan Ivan Endlicher bodo prepeljani zadnje dni tega meseca v Ljubljano, tako da bodo javnosti razpoloženi v Narodnem domu v soboto dne 2. junija t. l. Isti dan popoldne se bo vršil pogreb na pokopališču pri Sv. Križu. Ta pogreb naj bo velika manifestacija narodne in državne misli, za katere so Ivan Endlicher, kot apostol in njen glasnik, in judenburški vojak kot predstavitelj revolucionarne sile našega naroda, darovali svoje življenje.

Na pogreb in manifestacijo one vzvišene jugoslovanske ideje, za katero je prešlo mnogo naših najboljših ljudi svojo kri in katere družini dajemo kulturno in politično tri jugoslovanske brate Srbe, Hrvate in Slovence, je vabljen ves narod. Vse politične stranke, kulturna društva, šole, omladinske organizacije, predstavniki oblasti, vsako dobro misleče srce in vsaka s spoštovanjem do prelite krvi za našo svobodo navdana slovenska, hrvaška in srbska duša, ves narod si povabljen, da izkaže zadnjo čast onim, ki so Te cenili višje od samega sebe in svojega življenja.

Seja širšega odbora za prenos judenburških žrtv se vrši dne 22. maja ob 8. uri zvečer v magistratni posvetovalnici. Vabila so bila pisмено razposlana. Za slučaj morebitne zakasnele dostave vabil tem potom prosimo javljene zastopnike raznih političnih strank, društev in organizacij itd., da se seje udeležijo, na kateri naj se odobri in sklene vse podrobnosti prevoza in pogreba.

Odlikovanje ministra n. r. dr. N. Zupaniča. Nj. Vel. kralj Aleksander je odlikovao z najvišjim ukazom od 9. maja t. l. ministra n. r. g. dr. Zupaniča z redom sv. Save II. razreda.

Slovaki v Ljubljani. Včeraj jutraj ob 6.15 so prispeli v Ljubljano Slovaki iz Bratislave, da si ogledajo Slovenijo in njen biser Bled. Bratje Slovaki so prišli pod vodstvom bratstva slovenskega župana dr. Okanika. Prišlo je okrog 50 oseb, med katerimi je bilo tudi nekaj novinarjev. Na kolodvoru so sprejeli naše severne brate dr. Andrejka za vlado, dr. Gregorin za Česko-jugoslovansko ligo, za vojsko polkovnik Milosavljevič, podpolkovnik Kostić, majorja Štefin in Mulaček, za trgovsko zbornico njen predsednik Knez in tajnik dr. Mohorič, za Česko Obec ravno. Hvalati in inspektor Ružička, za českoslovaški konzulat g. dr. Beneš. Sprejema se je udeležila tudi godba Dravske divizije, ki je ob prihodu bratov gostov zasviralala česko narodno himno. Goste so pozdravili z prijaznimi besedami g. dr. Gregorin, polkovnik Milosavljevič, dr. Andrejka in končno konzul dr. Beneš. Za te dobrodošlice se je s toplim govorom zahvalil vodja bratov gostov g. Zupan dr. Okanik, ki je v svojem odgovoru zlasti poudarjal potrebo bratstva zveze in vzajemnosti med Slovani. Nato je godba zaigrala našo nacionalno himno, nakar so gostje odšli v pripravljene sobe v hotelu »Slon«. Tekom dopoldneva so si ogledali znamenitosti Ljubljane, zvečer pa se je vršila v narodnem gledališču slavnostna predstava: »Gorenjski slavček«. Danes dopoldne oddajo goste na Bled ter se vrnejo v ponedeljek dopoldne v Ljubljano, odkoder se odpeljejo naravnost v Bratislavo. Naše zavedno občinstvo je vabilo, da se udeležijo slovesa bratov Slovkov v kar najobilnejšem številu.

Z univerze. Po dogovoru med beografsko in ljubljansko univerzo je prišel v Ljubljano gosp. prof. dr. Aleksander Belluš s filozofske fakultete beografske univerze in bo imel na ljubljanski univerzi tri predavanja o razvoju južnoslovenskih jezikov. Prvo predavanje bo v sredo od 9. do 10. v zbornični dvorani. Z ljubljanske filozofske fakultete pojde na beografsko univerzo predavati g. dekan dr. Fr. Kidrič.

Slabi časi za juriste v Beogradu. Fakultetni svet juristične fakultete v Beogradu je izdal strogo naredbo, da morajo vsi slušatelji obiskovati vsa obvezna predavanja. Vršila se bodo tozadevna stroga evidenca. Slušatelje, ki ne bi obiskovali predavanj, bodo zadelo obširno posledice. Predvsem ne bo pripuščen k izpitu oni, ki ne bo obiskoval predavanj iz mednarodnega prava, tudi, ako bi bil še tako pripravljen. Naredba je izšla v dijakiški vrstah velikom vznemirjenju in precej stvarne kritike. So to naredbo so predvsem zadeti oni dijaki, ki si morajo služiti svoj kruh v raznih službah, ako hočejo, da dovršijo svojo študije.

Iz carinske službe. V Beogradu je imenovan za carinika IV. razr. Ludovik Skvarča, carinik na Jesenicah; za carinika IV. razr. je imenovan Vladislav Arko v Ojegovitju, dosedaj carinik na Rakeku; v Mariboru sta imenovana za revizorja I. razr. Ljubomir Dabinič in Jernej Kladnik; za revizorja IV. razr. Adolf Blažon, revizor v Dubrovniku; na Rakeku za revizorja V. razr. Miha Cop.

Naši zrakoplovci v Italiji. Na vabilo Italijanske vlade sta odpotovala v Italijo poveljnik zrakoplovskih čel, general Uzelac in letalski kapetan inž. Radović. Ogledala si bosta tamšnje zrakoplovne tovarne.

Ameriški Rdeči križ za Črno goro. Kakor znano, je deloval skozi tri leta v Ameriki Rdeči križ, ki je podprl sirote padlih vojakov. Društvo je v zadnjem mesecu likvidiralo in prepustilo svojo imovino humanitarnim in socialnim ustanovam Črne Gore. Vrednost premoženja znaša okoli 6 milijonov kron.

— Poročil se je včeraj g. Anton Habicht, uradnik v Ljubljani z gđc. Francko Kovačevico iz Idrije. Cestitamoi!

— Novo voljeno načelstvo Pokojniskoga zavoda za namembnost v Ljubljani je sklenilo v svoji prvi seji, da se votira z ozirom na izredno male redne dajatve predvidene v pokojni. zakonu v omiljenju najhujše bede večji znesek za enkratno izredno podporo najpotrebnejšim rentnikom Pokojniskoga zavoda, ki prejemajo radi valutnih razmer uprav malenkostne dajatve in pooblastil upravni odbor z izvršitvijo tega sklepa. Obenem je načelstvo sklenilo, da naj znaša podpora invalidom največ 1000 Din, vdovam največ 500 Din in otrokom sirotam največ 300 Din. Upravni odbor je izvršil sklep načelstva in v danih mejah določil podporo ob večji potrebi v celotnem obsegu, pri manj potrebnih v skrajšanem obsegu — dočim se rentnikom, katerih življenjski obostoj ni posebno ogrožen, ni mogla priznati za enkrat nikakršna podpora. Skupni znesek teh enkratnih izrednih podpor znaša 71.850 Din. Na posamezne rentnike odpadajoča vsota se je že nakazala po čekovnem uradu.

— Zagrebški profesorji proti profesorskemu gibanju. Zagrebški profesorji se drže v profesorskem gibanju precej rezervirano. Predvsem je treba poudariti dva razloga, ki vplivata na to razpoloženje. Prvi leži v tem, da ne vodi cele akcije centralna uprava združenja, in drugi, ker so profesorji sami vključeni pri dveh organizacijah. »Hrvaški profesorski društvo« se je postavilo na stališče, da ne bo akcija rodila želenih sadov, osebno ne sedaj proti koncu šolskega leta. Radi tega se ne morejo priključiti profesorskemu gibanju tudi profesorji člani »Jugoslovenskega profesorskega združenja«. Kakor smo nedavno poročali, so se proti gibanju izjavili tudi novosadski profesorji.

— Iz Uradnega lista. Uradni list št. 48 prinaša pravilnik o plodonosnem nahajalju preostajoče gotovine pošne hranilnice in čekovnih zavodov.

— Razpis mesta. Pri Združenju spodnještaterski bratovski skladnici v Velenju je razpisano mesto administrativnega poduradnika. Prosilci naj vložijo prošnje na omenjeno institucijo do 31. maja t. l.

— Na včerajšnji razpravi v kazenski stvari poslanca Žebota proti dr. Reismanu zaradi razžaljenja časti in ogrožanja osebnosti vrnosti s tem, da bi bil dr. Reisman udaril poslanca Žebota s pasim bičem (incident se je zgodil pred sejo mariborskega občinskega sveta), je bil dr. Reisman oproščen, ker je trdil, da je s pasim bičem samo zamahnil proti poslancu Žebotu. Ker torej ni bil podan dejanski stan Žebotove obtožbe, je sodišče dr. Reismana oprostil.

— Nesreča z električnim tokom. V tovarni kranjske industrijske družbe na Jesenicah je ubil električni tok delavca Janeza Medja. Nesrečen se je po ne previdnosti dotaknil električne naprave z visoko napetostjo. Obležal je na mestu mrtve.

— Izpred sodno palačo v Ljubljani je bilo ukradeno Ivanu Pirnatu, trg. na Olincah, kolo znamke »Excelsior«, črna pleskan, vredno 4000 kron.

— Tat na državnem kolodvoru. Delavcu Ivanu Grum iz Jarš je bil ukraden v čakalnici zavitek, v katerem je imel 3 pare čevljev, nekaj perila in 8 lajo.

— V Gozdencu so vionili neznan tatovi v stanovanju Jožeta Trečeta in so mu odnesli 2 srebrni urji z verigami, zlatnik za 20 kron, nekaj obleke, perila, čevljev in usnja ter pol kg masti in 8 lajo.

— V Krčevini je bilo ukradeno izpred gostilne Simona Praha kolo znamke »Puch« vredno 3000 kron meš. pom. Iv. Damiš.

— V Sv. Križu je vionil neznan postopač v stanovanju Nežke Gobec ter ji ukradel listino, v kateri je bilo 4400 kron denarja. Pri tej priliki je poplul tudi pol litra mleka.

— Nepoštena služkinja. Posestnici Katarini Galunovi v Črmožnjah je pobegnula dekla Antonia Mahne, doma iz Tatce, ter ji odnesla več obleke in perila ter denžnik in skupni vrednosti več tisoč kron.

— Pobegnil je od doma 17 letni krojaški vajenec Twardy Viktor iz Novega mesta. Sumilo, da se je pridružil dečko neki tatovski družbi, ki ga je izvabila preko meje.

— Celjske novosti. Mrtvo truplo novorojenčka so te dni našli v Gaberju v hiši št. 45 v grenzici, ko so jo sprajnevali. Polica je začela zasledovati nečloveško mater, katere je morala, kakor vsi znaki kažejo, vreči otroka v grenzico takoj po porodu. — Nedeljsko lekarniško službo ima danes lekarna »Pri Mariji Pomagaj«. — Krojači so v petek nehali stavkati. Pri pogajanjih so jim molstri dovolili 20odstotno zvišanje mezd, dočim so zahtevali 25 odstotkov. — V mesecu aprilu je v Celju in celjski bolnišnici umrlo skupno 33 oseb. — Nabori za mesto Celje in okolico za leto 1923 se vrše dne 24. maja.

— Mariborske novosti. Českoslovaški gostje se povrnejo iz Ljubljane skozi Maribor v domovino v ponedeljek 21. t. m. ob 14.30. Maribor bo pozdravil mite goste iz bratske države na kolodvoru z županom Grčarjem na čelu. V minulem tednu je umrlo v Mariboru 11 oseb, od teh sedem moškega in štiri ženskega spola. — 27letni strugar Martin Beribak se je pri popravljanju električnega voda v Derwusch-kovi opekarni ranil in ga je moral rešiti miz voz prepeljati v javno bolnišnico. — Restavracijo v Narodnem domu je prevzel prejšnji imetelj gostilne »Maribor« g. Sober. Upati je, da se bo Narodni dom pod spretnim vodstvom, ki ga je pokazal g. Sober doslej, povsopel zopet v pravo zbirališče narodnih krogov. — Deška ljudska šola v Razlagovi ulici in dekliška ljudska šola na Zriniskem trgu prileđita v kratkem predstavo s tolovadnim sporedom, raznimi deklaracijami, solopevi in z dvodeljanskim izkazom »Letni čast«. Pri predstavi sodeluje približno 300 otrok. — Medtem ko je pokrli vsled ponovne padle temperature vrhove Pohorja nov snež, so se pojavile na našem trgu prve črešnje, ki so pa žalilob je specialiteta za milijonarje. Liter stane namreč 80 kron. — Tukašnji pleskar Josip Skof je pred kratkim ustanovil na Teznu št. 13 novo podjetje za električno emailirano posodo. — Na novo lekarniško službo ima prihodnji teden lekarna »Pri Mariji Pomagaj« na Aleksandrovi cesti št. 4.

— Čevlje kupujte od domačih tovarn. Tvrdke Peter Kozina & Co., z znamko Pe-ko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na drobno in debelo v Ljubljani, Brez 20 in Aleksandrova cesta 1.

Narodnemu občinstvu!

Danes in jutri se vrši razprodaja tomboških kart književne tombole Jugoslovenske Matice. Pozivljamo zavedno občinstvo, da v zadnjem trenutku stori svojo narodno dolžnost, pri čemer pripominjamo, da je mali kraj v Prekmurju (imena za enkrat ne navajamo) prodal dosedaj več tomboških kart, kakor cela Ljubljana. Razumljivo je, da naši ljudje na skrajnih naših mejah močnejše čutijo kulturni pomen naše prireditve, vendar bi bilo sramota za našo slovensko prestolico, da bi tudi relativno zaostajala za drugimi kraji Slovenije.

Dobitiki književne tombole so tako praktičnega značaja, da odgovarjajo interesom vseh slojev. Slovenska inteligenca, ki živi v takih razmerah, da si že davno ne more več omisliti knjig, naj jutri poseže po tomboških kartah in si na ta način pomaga za ustvaritev domače knjižnice. Naznanjamo v tem zadnjem trenutku, da so dobitki znatno pomnoženi, o čemer bomo poročali zadnji dan pred prvim žrebanjem. Jugoslovenska Matica je prelela te dni toliko priznanja in pohvale za to svojo prireditev, da mislimo, da je povsem odveč povdarjati tudi v Ljubljani pomen naše književne tombole. Rojaki! Sežite po tomboških tablicah ter dokumentirajte prvenstvo Ljubljane v narodni zavednosti. Prodaja se bo vršila pred pošto, pred kavarno »Zvezda« na Kongresnem trgu, na Marjetnem trgu in pred stolno cerkvijo oba dneva od 8. ure jutraj do popoldne.

Akcijški odbor.

Iz raznih krajev naše kraljevine.

— Lov na veržnike. Te dni je priredila zagrebška policija po vseh kavarinah ter javnih lokalih lov za ljudmi, o katerih se ne ve, niti kaj delajo, niti od česa žive. Lov je bil precej srečen in marsikateremu veržniku bodo preiskali obisti in ga napotili na pot poštenega dela in zaslužka. Pri nas so veržniški tipi k sreči postali bolj redka prikazen.

— Co študent na razjo gre... Na zagrebškem kolodvoru je čakala neka služkinja, da bi se odpeljala z vlakom domov. V roki je imela torbico in v njej svoje borpne prilhanke tisoč kron in deset lro. Torbica je privabila neseja mladeniča, ki si jo je nasilno prilastil ter nato zbežal. Očividno pa ni bil večji tega posla, kajti takoj so ga prišli in odvedli na policijo, kjer je priznal, da študira in da se vrača domov v Kumanovo. Ker pa ni imel denarja za nadaljevanje poti, si ga je hotel preskrbeti na ta način. Svojo trditve je podkrepil z dokumenti.

— Odmev iz vojnih časov. V Osljeju je pričela razprava proti bitnemu orožniškemu častniku, ki je za časa svetovne vojne zelo slabo ravnal s srenskimi Srbi. Razprava bo trajala nekaj dni, ker bodo zaslišani številne priče.

— Čepel je na drevesu. Oslješki zdravnik Fischer je naznanil, da mu je nekdo prebrskal celo podstrešje, ne da bi kaj odnesel. Na lice mesta so prišli policijski organi in si belili glavo, kdo bi bil predznik vlomilce. Ta pa je mirno čepel na drevesu, skrit med gostim velevjem. Čakal je, da bi tem potom pobegnil. Smola je hotela, da ga je ravno tedaj ščegotalo v nosu, da je bil primoran kihniti. Seveda se je tega zelo prestrašil. Biljo pa je prepozno. Splezati je moral z drevesa in klaverno oditi na policijo, kjer je povedal, da je bil pri strešni preiskavi udeležen tudi njegov tovariš, ki je medtem že mirno sedel v kavarni, dokler ga niso odvedli na policijo, kjer je našel svojega preplašenega tovariša.

— Pegasti legar v Sarajevu. V Sarajevu se je pojavilo nekaj slučajev pegastega legarja. Oblasti so ukrenle vse potrebno, da se ta nalezljiva bolezen ne razširi.

— Usmiljena sestra — razbojnik. V našickem okrogu je prišla k nekemu tamonjemu minarju usmiljena sestra in ga prosila za milodar, kakor tudi za prenočišče. Gospodar je obema prošnjama ugodil, kar je silil tudi domaći hlapec, ki so se ga takoj polastili črni naklepi. Predno je šla sestra spat, se je spazil v njeno sobo in se skril pod posteljo v nameri, da bi ji pončil razkrl svojo ljubezen. V sobo je prišla tudi nuna in se pričela slađiti. Kos za kosom je polagala na posteljo, dokler ni stala pred začudenim hlapcem v moški obleki. Izvlekla je iz žepa revolver in dolgo vrv. Za sila se je živžig in nuna je spustila vrv skozi okno. Hlapec je takoj spoznal, da gre za nevarne vlomilce in je skočil k oknu ter navidezno nuno vrgei na dvorišče, kjer je obležala mrtva. Obe nogi si je zlomil tudi zločinec, ki se je ravno tedaj spenjal po vrvi v sobo. Do sedaj se ni mogla še ugotoviti identiteta zločincev.

Narodno zdravstvo.

— Javno zdravstveno predavanje se vrši na binškošno nedeljo popoldne v St. Vidu nad Ljubljano, na binškošni ponedeljek dopoldne v Šmarju-Sap, popoldne v Mladinskem domu v Ljubljani.

Iz društvenega življenja.

— Akademija »Bratstva« bo nudila ljubiteljem tamburaške glasbe nadvse krasen užitek. S Brož nas povede s svojo glasbo v lepoto posavskega življenja. Zborovodja Fran Mikolčić je poskrbel za tamburico prekrasni odmek iz Verdijeve »La Traviata«. Ljubitelji tamburaške glasbe in napredka mladine vsi na akademijo.

— Društvo »Soča« vabi svoje člane na II. redni občni zbor, ki se bo vršil v soboto dne 26. maja 1923 v salonu restavracije pri »Levu« ob 20. uri (8. uri zvečer) z običajnim dnevnim redom. V slučaju nesplečnosti se bo vršil pol ure pozneje drug občni zbor, ki sklepa pri vsakem številu navzočih članov, ki se izkažejo z društveno izkaznico. — Predsedstvo.

— Vabilo na primorske rojake in prijatelje sporta! Na binškošni ponedeljek priredi sportni klub Primorje svojo prvo veliko mednarodno tekmo s svetovnim moštvom dunajskih Amateurejev. Odbor vabi vse prijatelje društva in nogometnega sporta v Ljubljani na številni obisk te izredne nogometne igre, da na ta način pomorejo njegovim sportokulturnim prizadevanjem!

— Velikan Bešter je zopet razstavil moderne in okusne slike pred svojim atelijem »Helios« na Aleksandrovi cesti št. 5.

— Kino »Matica« predvaja od 21. do 23. t. m. drugi del krasne pustolovske drame »Skritnost pravde« od 4. dejanjih s šaljivo predlogo. V glavni ulogi filmska znamenitost Ouido Trento. Od 24. do 27. t. m. Prekrasna Stambuljska proslakinja.

Sport in turistika.

— Beogradski Sportni klub igra na binškošno nedeljo in ponedeljek dve nogometni tekmi z Ilirijo. B. S. K. je eden prvih klubov naše države; dosegel je izvrstne rezultate proti celi vrsti poznanih klubov, med drugim proti Gradjanskemu S. K. in Hašku iz Zagreba, subotički Bački, S. K. Bratislavi, Kladešni Sparti. Posebno pomnost zaslužio njegove visoke zmage nad rumunskimi klubi in nad bukaresko reprezentanco. V Ljubljani, kjer se nam žal le redkokdaj nudi priložnost, da moremo pozdraviti katerega znamenitejših klubov naše države, bo B. S. K. dobrodošel in ljub gost, katerega bo naša publika sigurno znala ceniti mnogo višje od raznih inozemskih gostov, ki pošiljajo k nam večinoma manj vredna kombinirana moštva. B. S. K. je najstarejši srbski sportni klub, imel je prvenstvo Beograda od leta 1910 do 1921. Lani mu je odvzela prvenstvo beogr. »Jugoslavija«, letos pa se nahaja zopet na čelu prvenstvene tabele. — Na igrišču Ilirije se vršita razen tega še tekmi Ilirija II. Lask rez. danes ob 18. uri (samo ob ugodnem vremenu) in Ilirija rez.; Slovan v nedeljo ob pol 16. uri.

— Amateure, Dunaj: S. K. Primorje. Jutri v ponedeljek, dne 21. t. m. se vrši na igrišču S. K. Primorje na Dunajski cesti ena doslej najbolj zanimivih mednarodnih tekem v Ljubljani. Ljubljanskemu Primorju se je posrečilo pridobiti znano kontinentalno moštvo dunajskih Amateurejev. Moštvo S. K. Primorja skušalo bude doseči čim častnejši rezultat ter nastopi v sledeči postavi: Jančigaj, Bregar Al., Birsa P., Bregar Rom., Dürschmidt, Vrančić. — Zargoj St., Bregar Fr., Maic, Balinc, Zargaj Fr. Tekma prične ob 17. uri. Sodil bode g. Ochs. Gostje dosepejo v Ljubljano v ponedeljek predpoldne z mariborskim vlakom ob 10. uri 12 minut.

— S. K. Primorje rez.: S. K. Svoboda, Ljubljana. Predtekma k glavni tekmi. Pričetek ob 15. uri 20 minut.

— Amateuri, Dunaj: S. K. Primorje. Glasom brzojavnega poročila prispejo dunajski Amateuri v nedeljo v Maribor, kjer igrajo popoldne proti močni postavi kombiniranega moštva Rapid: Maribor. V Ljubljano se pripeljejo v ponedeljek. Za njihovo tekmo vlada neobičajno zanimanje. Primorje nastopi v najmočnejši postavi: Jančigaj, Birsa, Bregar I., Kaučič, Dürschmidt, Bregar II., Zargaj I., Bregar III., Mašič, Balinc, Zargaj II. V slučaju, da se gost Dürschmidt iz Celja ne more odzvati, zavzame njegovo mesto Birsa, desnega deka pa igra Lovrič. Rezerve bratje Eriman. To moštvo bo s pozitivno nastopilo in z elanom, ki je znan S. K. Primorju, utegnulo častno odrezati proti dunajskim internacionalcem. — Vstopnice (v predprodaji znizane) trafika Sever, Selenburgova ulica. Začetek točno ob 17. uri.

— Fotografski ateljei oziroma g. Bešter je bil naprošen, da prisostuje velikim mednarodnim tekmi Amateuri: Primorje na binškošni ponedeljek in da posname napete položaje tega zanimivega sportnega dogodka.

— Statetni tek skozi Ljubljano. Na binškošni ponedeljek se vrši že v drugič statetni tek skozi Ljubljano, nazvan statetni tek za pehar »Jutra«. Ustanova sama zasluži splošno zahvalo in prepričani smo, da ji bodo ljubljanski klubi hvaležni in da bodo odsej s statetnim tekom skozi Ljubljano na binškošni ponedeljek izkazovali svoj vsakoletni lahkoletni napredek. Ljubljana dobiva s tem svežo barvo na svojem znanjem življenju. Približuje se sodobnim velikim mestom in njihovi sportni kulturi. Lanski zmagovalac je bila statefa S. K. Primorje. Z Jadranom in Ilirijo nastopajo proti Primorju uprav konkurenčni tekmeči in se danes o izidu ne more reči ničesar gotovega. Odočiti utegnejo daljše proge in tehnične sposobnosti predaj, končno pa tudi dobri tekači kratkih prog. Statetni tek bo šel od Narodnega doma, Pošte, Evrope, hotela Struški, Resljeve ceste, Krekovega trga, magistrata, Prešernove in Selenburgove ulice do pred nunske cerkve. Opozorjamo občinstvo, da vzdrži ob progi disciplino in da ne moti s prehodi tekačev. Začetek statetnega teka ob pol 12. uri.

— Leipzigger Ballspielklub: Ilirija 23. t. m. Leipzigger Ballspielklub igra o Binškošth v Gradcu proti Atletikom, nato 23. ali 24. t. m. v Ljubljani proti Iliriji in 27. t. m. v Celovcu. L. B. K. ne zaostaja v kvaliteti v nobenem oziru za monakovskim Wackerjem, ki je pravkar zaključil svojo turnejo po Jugoslaviji. Kot klub, ki ga prištevajo nemški »Extraklasse«, igra seveda v vseh ozirih prvorazreden nogomet, njegovo gostovanje v Ljubljani pomeni za naš sport vsekar zanimiv dogodek.

— Mednarodne tekme S. K. Primorja tekom pomladanske sezone. S. K. Primorja se je posrečilo angažirati za prihodnje mesece razna mednarodna moštva. Tako graški Sturm, prvaka Stajerske, ki igra letos z vrhovnimi dunajskimi klubi neodločno ali celo z zmago, za dva dni. Prvorazredni Florisdorf za dva dni. Vienna igra v Sloveniji štiri tekme, od teh dve v Mariboru. Ker ljubljanski Iliriji ponujemo skupni koncert za prirejanje tekem »ne konvenien«, je Primorje osnovalo sporazum z mariborskimi klubi, ki bodo prevzemali po eno tekmo. Na ta način bo tudi Maribor prišel do mednarodnih sportnih prireditev. Tudi je po zagrebškem vzorcu poverilo članu na Dunaju mednarodno zastopstvo in aranžiranje tekem. K temu pridejo še tekme, ki se bodo iz Zagreba speljale v Ljubljano. Torej dovolj velikopoteznega dela in mednarodnega sporta za ljubljansko sportno občinstvo.

— Mednarodne tekme S. K. Primorja tekom pomladanske sezone. S. K. Primorja se je posrečilo angažirati za prihodnje mesece razna mednarodna moštva. Tako graški Sturm, prvaka Stajerske, ki igra letos z vrhovnimi dunajskimi klubi neodločno ali celo z zmago, za dva dni. Prvorazredni Florisdorf za dva dni. Vienna igra v Sloveniji štiri tekme, od teh dve v Mariboru. Ker ljubljanski Iliriji ponujemo skupni koncert za prirejanje tekem »ne konvenien«, je Primorje osnovalo sporazum z mariborskimi klubi, ki bodo prevzemali po eno tekmo. Na ta način bo tudi Maribor prišel do mednarodnih sportnih prireditev. Tudi je po zagrebškem vzorcu poverilo članu na Dunaju mednarodno zastopstvo in aranžiranje tekem. K temu pridejo še tekme, ki se bodo iz Zagreba speljale v Ljubljano. Torej dovolj velikopoteznega dela in mednarodnega sporta za ljubljansko sportno občinstvo.

— Mednarodne tekme S. K. Primorja tekom pomladanske sezone. S. K. Primorja se je posrečilo angažirati za prihodnje mesece razna mednarodna moštva. Tako graški Sturm, prvaka Stajerske, ki igra letos z vrhovnimi dunajskimi klubi neodločno ali celo z zmago, za dva dni. Prvorazredni Florisdorf za dva dni. Vienna igra v Sloveniji štiri tekme, od teh dve v Mariboru. Ker ljubljanski Iliriji ponujemo skupni koncert za prirejanje tekem »ne konvenien«, je Primorje osnovalo sporazum z mariborskimi klubi, ki bodo prevzemali po eno tekmo. Na ta način bo tudi Maribor prišel do mednarodnih sportnih prireditev. Tudi je po zagrebškem vzorcu poverilo članu na Dunaju mednarodno zastopstvo in aranžiranje tekem. K temu pridejo še tekme, ki se bodo iz Zagreba speljale v Ljubljano. Torej dovolj velikopoteznega dela in mednarodnega sporta za ljubljansko sportno občinstvo.

— Mednarodne tekme S. K. Primorja tekom pomladanske sezone. S. K. Primorja se je posrečilo angažirati za prihodnje mesece razna mednarodna moštva. Tako graški Sturm, prvaka Stajerske, ki igra letos z vrhovnimi dunajskimi klubi neodločno ali celo z zmago, za dva dni. Prvorazredni Florisdorf za dva dni. Vienna igra v Sloveniji štiri tekme, od teh dve v Mariboru. Ker ljubljanski Iliriji ponujemo skupni koncert za prirejanje tekem »ne konvenien«, je Primorje osnovalo sporazum z mariborskimi klubi, ki bodo prevzemali po eno tekmo. Na ta način bo tudi Maribor prišel do mednarodnih sportnih prireditev. Tudi je po zagrebškem vzorcu poverilo članu na Dunaju mednarodno zastopstvo in aranžiranje tekem. K temu pridejo še tekme, ki se bodo iz Zagreba speljale v Ljubljano. Torej dovolj velikopoteznega dela in mednarodnega sporta za ljubljansko sportno občinstvo.

— Mednarodne tekme S. K. Primorja tekom pomladanske sezone. S. K. Primorja se je posrečilo angažirati za prihodnje mesece razna mednarodna moštva. Tako graški Sturm, prvaka Stajerske, ki igra letos z vrhovnimi dunajskimi klubi neodločno ali celo z zmago, za dva dni. Prvorazredni Florisdorf za dva dni. Vienna igra v Sloveniji štiri tekme, od teh dve v Mariboru. Ker ljubljanski Iliriji ponujemo skupni koncert za prirejanje tekem »ne konvenien«, je Primorje osnovalo sporazum z mariborskimi klubi, ki bodo prevzemali po eno tekmo. Na ta način bo tudi Maribor prišel do mednarodnih sportnih prireditev. Tudi je po zagrebškem vzorcu poverilo članu na Dunaju mednarodno zastopstvo in aranžiranje tekem. K temu pridejo še tekme, ki se bodo iz Zagreba speljale v Ljubljano. Torej dovolj velikopoteznega dela in mednarodnega sporta za ljubljansko sportno občinstvo.

— Mednarodne tekme S. K. Primorja tekom pomladanske sezone. S. K. Primorja se je posrečilo angažirati za prihodnje mesece razna mednarodna moštva. Tako graški Sturm, prvaka Stajerske, ki igra letos z vrhovnimi dunajskimi klubi neodločno ali celo z zmago, za dva dni. Prvorazredni Florisdorf za dva dni. Vienna igra v Sloveniji štiri tekme, od teh dve v Mariboru. Ker ljubljanski Iliriji ponujemo skupni koncert za prirejanje tekem »ne konvenien«, je Primorje osnovalo sporazum z mariborskimi klubi, ki bodo prevzemali po eno tekmo. Na ta način bo tudi Maribor prišel do mednarodnih sportnih prireditev. Tudi je po zagrebškem vzorcu poverilo članu na Dunaju mednarodno zastopstvo in aranžiranje tekem. K temu pridejo še tekme, ki se bodo iz Zagreba speljale v Ljubljano. Torej dovolj velikopoteznega dela in mednarodnega sporta za ljubljansko sportno občinstvo.

— Mednarodne tekme S. K. Primorja tekom pomladanske sezone. S. K. Primorja se je posrečilo angažirati za prihodnje mesece razna mednarodna moštva. Tako graški Sturm, prvaka Stajerske, ki igra letos z vrhovnimi dunajskimi klubi neodločno ali celo z zmago, za dva dni. Prvorazredni Florisdorf za dva dni. Vienna igra v Sloveniji štiri tekme, od teh dve v Mariboru. Ker ljubljanski Iliriji ponujemo skupni koncert za prirejanje tekem »ne konvenien«, je Primorje osnovalo sporazum z mariborskimi klubi, ki bodo prevzemali po eno tekmo. Na ta način bo tudi Maribor prišel do mednarodnih sportnih prireditev. Tudi je po zagrebškem vzorcu poverilo članu na Dunaju mednarodno zastopstvo in aranžiranje tekem. K temu pridejo še tekme, ki se bodo iz Zagreba speljale v Ljubljano. Torej dovolj velikopoteznega dela in mednarodnega sporta za ljubljansko sportno občinstvo.

— Mednarodne tekme S. K. Primorja tekom pomladanske sezone. S. K. Primorja se je posrečilo angažirati za prihodnje mesece razna mednarodna moštva. Tako graški Sturm, prvaka Stajerske, ki igra letos z vrhovnimi dunajskimi klubi neodločno ali celo z zmago, za dva dni. Prvorazredni Florisdorf za dva dni. Vienna igra v Sloveniji štiri tekme, od teh dve v Mariboru. Ker ljubljanski Iliriji ponujemo skupni koncert za prirejanje tekem »ne konvenien«, je Primorje osnovalo sporazum z mariborskimi klubi, ki bodo prevzemali po eno tekmo. Na ta način bo tudi Maribor prišel do mednarodnih sportnih prireditev. Tudi je po zagrebškem vzorcu poverilo članu na Dunaju mednarodno zastopstvo in aranžiranje tekem. K temu pridejo še tekme, ki se bodo iz Zagreba speljale v Ljubljano. Torej dovolj velikopoteznega dela in mednarodnega sporta za ljubljansko sportno občinstvo.

— Mednarodne

„Pri nizki ceni!“ Ign. Žargi, Ljubljana,

Sv. Petra cesta št. 3

nudi cenj, odjemalom
veliko izbire potrebščin za šivilje in krojače.
Damsko, moško, otroško perilo. Najnovejša bluze
v staminu. Po vršne jopice, volnene in modne
jumperje. Nogavice, rokavice, majice, kratke noga-
vice. Svilene in pletene samovoznice itd. po
priznani najnižjih cenah. Na debelo in na drobno!

Posestniki novih stavb

se vljudno opozarjajo na našo veliko izbiro nižje navedenih pred-
metov, kateri pridejo pri urejevanju novih stanovanj v poštev in sicer:

Velika izbira preprog vseh vrst iz volne, jute, koko-
sovega vlakna in linoleja in umetniško izdelanih
zastorov na kose in metre. Moketi in gobelini za
prevleko otoman in divanov. Platno za rolete in
verande. Različno posteljno perilo, kakor rjuho
brez šiva, gradl za žimnice in blazine, pernice,
panelaste in volnene odeje, šivane odeje iz klota,
kretona, volne in svile.

Cene primerne! Postrežba solidna!

A. & E. Skaberné, Ljubljana, Mestni trg 10.

Dne 20. maja t. l. bode otvorjeno po
popolnoma modernem prenovljenju
termalno kopališče
Toplice pri Novem Mestu.

Vulkanično juvenilni vreli 37°—38° na-
ravne toplote.

Kopeli neposredno nad vreli.

Najbolj radioaktivne kopeli z najvišjo
radioemanacijo.

Tisoče let znani visoko zdravilni vreli.

Indikacije: revmatizmus, protogonia,
neuralgija (Ischias), ženske bolezni
(exsudati), težave pri klimakterium,
oslabelost itd.

Glavno poslojje preurejeno v sana-
torijum s celoletnim obratom.

Moderni konfort: Centralna kurjava
s toplo vodo, v vsaki sobi topla in mrzla
voda, električna luč itd. Nova velika ga-
raža. Izborna popolna oskrba. Pošta in te-
lefon v mestu. Cene zmerne.

Postaja **Straža-Toplice** na progi Ljub-
ljana-Karlovac.

Pojasnila daje ravnateljstvo kopališča.

Zdravilišče Rogaška Slatina

Sezona Maj-September

Zdravljenje vseh želodčnih in črevesnih
bolezni - Cene zmerne - V pred- in
po sezoni znatni popusti - Največja
udobnost - - - Zahtevajte prospekte!
Ravnateljstvo zdravilišča.

Šentjanški premog

vseh vrst in vsake množine nudi po
zmernih cenah za promptno dobavo

Šentjanški premogovnik **AND. JAKIČ, RAMELJ, Dolenjsko.**

Prodajni urad v Ljubljani, Krekov trg 10.

Zaloga klavirjev in pianinov

najboljših tovar: Bösendorfer, Czapska, Ehrbar,
: : Schweghofer, Original, Stingl i. t. d. : :
JERICA HUBAD, roj. Dolenc, LJUBLJANA, Mišerjeva ul. 5.

Jadranska banka - Beograd

Delniška glavica: Din 60,000.000. Rezerva: Din 30,000.000.

Podružnice:

Bled	Jesenice	Metković
Cavtat	Korčula	Prevalje
Celje	Kotor	Sarajevo
Dubrovnik	Kranj	Split
Ercegnovi	Ljubljana	Sibenik
Jelsa	Maribor	Zagreb

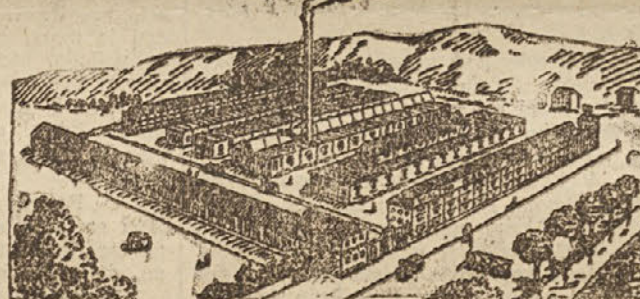
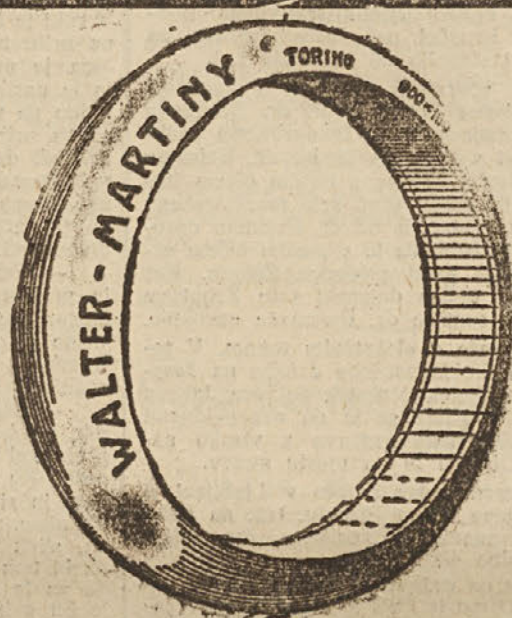
AMERIKANSKI ODDELEK.

Naslov za brzojave: JADRANSKA.

Afilirani zavodi:

JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, Wien, Zadar.
FRANK SAKSER STATE BANK, Cortlandt Street 82, New-York City.

BANCO YUGOSLAVO DE CHILE: Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto
Natales, Porvenir.

telefon št.
589.

SVETLA
d. d. LJUBLJANA

Centralni:

Rimska c. 2 Mišerjeva ul. 5

Podružnice:

Dunajska c. 20 Mestni trg 25

Maribor Zagreb Beograd

Tovarniška zaloga polnogumijastih obro-
čev, pneumatike in vsake vrste tehniških
gumijevih cevi, auto-delov in vsako-
vrstnega auto-materijala.

Na razpolago Stiskalnica za montiranje
polnogumijastih obročev.

Velika zaloga elektro-materijala.

Zastopstvo svetovnih tovar.

Solidna in točna postrežba. Cene brez konkurence.

Oblačilnica za Slovenijo r. z. z o. z. v Ljubljani

CENTRALNO SKLADISCE: v „Kresiji“ (vhod iz Lingarjeve ulice št. 1, prvo nadstropje).

PODRUZNICI: v Stritarjevi ulici št. 5 in na Dunajski cesti v hiši „Gospodarske zveze“.

PODRUZNICA v Somboru (Bačka), Aleksandrova ulica št. 11.

LASTNA KONFEKCIJSKA TOVARNA.

Solidne cene in solidna postrežba.

Telefon št. 550.

Zaloga zgolj prvovrstnega manufakturnega blaga.

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

PODRUZNICE:

Maribor
Novo mesto
Rakek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

Šelenburgova ulica šte. 1

(PREJ SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA)

KAPITAL in REZERVA Din 17.500.000.—

Izvršuje vse bančne posle najtoč-

neje in najkulantneje.

Brzojavi: Trgovska

Telefoni: 180, 146, 458

EKSPOZITURE:

Konjice
Meža-Dravograd
Ljubljana (me-
njalnica v Kolo-
dvorski ulici)

Iz kulturnega sveta.

Iz ruskega življenja.

Vila A. P. Čehova. — Nov roman V. J. Nemiroviča - Dančenka. — Ruski zbornik za agrarna vprašanja.

V Ajutki pri Jaiti stoji vila, v kateri je preživel svoja najlepša leta Anton Pavlovič Čehov. Očividci jo opisujejo kot milo, pristržno poslopje, kakor so mila in pristržna dela velikega ruskega pisatelja. Vila je zidana iz kamna, dvonadstropna, z malim sadovnjakom okoli hiše. Zdaj so jo izprijeli v muzej in se nahaja od lanskega leta v oskrbi krimskega odseka za varstvo umetniških in zgodovinskih spomenikov. V vili živi sestra rajnega Antona Pavloviča, ki ima na razpolago državno stražo. Ali sredstva, ki jih dobiva za vzdrževanje tega milega muzeja, so dokaj skromna, preskromna. Marija Pavlovna trpi pomankanje, a vila dobiva vedno več znamenj, da jo gloje zob časa. Zgoraj v nadstropju so sobe, kjer je živel in delal A. P. Čehov. Po zidu vise številne fotografije, v omarah, so razvrščene knjige. Vse je tako, kakor je bilo pred mnogimi leti, ko je živel tu Antvi Pavlovič. V teh sobah so nastale mnoge njegove povesti, polne tihe otožnosti in resnobne veselosti. Kako je vse minljivo! Zdi se nam, da govorijo o samem Čehovu zamišljeni študent Trofimov iz »Češnjega vrta«. — Antonu Pavloviču je usoda prihranila razočaranje L. Andrejeva. A. Bloka in mnogih drugih. Umrl je daleč od Krima in Rusije, ali poln vere... Danes pa ruski pisatelji umirajo brez vere in tolažbe.

Vasilij Izv. Nemirovič - Dančenko je pisatelj »stare« šole, član one literarne generacije, ki je nadaljevala tam, kjer so končali veliki realisti osemdesetih let. Nemirovič - Dančenko je zelo plodovit pisatelj; piše zanimivo in živahno, pripoveduje čitateljem lepe reči in kadar govori o grdi, je prijetno diskreten, ali pa odgrne kopreno le za hipec, češ, pogled bratec, potem pa poslušaj, kako so ljudje dobri in kako lep je pravzaprav naš svet. Skratka: Nemirovič Dančenko je zdrava ruska natura.

Pred par dnevi je izšel v Berlinu njegov nov roman »Volnaja duša«. Kljub svoji starosti in slabim izkušnjam zadnjih let še Nemirovič Dančenko vedno piše. In četudi mu usoda ni prav nič prižanila s krepkimi udarci, kakor je neizprosno izbičala vse ruske optimiste »stare šole« — je Nemirovič Dančenko tako ljuboziv, da še piše romane o starih ljudeh in mirnih časih. Nek ruski kritik pravi o njegovem najnovejšem romanu, da je pravo okrepčilo v teh kislih letih. Dočim so mlajši pisatelji mučijo s fiziologijo in patologijo sedanje dobe in ljudi, vrtajo v človeške glabine in iščejo v potu svojega obraza besede, ki bi pristojale ruski sfingi — nam Nemirovič Dančenko pripoveduje o ruskih ljudeh, ki znajo živeti tako lepo in mično kakor v Turgenjevovih časih, ki radi filozofirajo in se še rajši spro — ki pa so vendarle dobri, mehki, — ruski. Šele v zadnjem poglavju se avtor zave, da tega sveta ni več, in njegov junak — nekoč znamenit umetnik umrje v strašni zimi l. 1919, potem ko se je dovolj nagledal revolucijskih strahot, dovolj prezebal in stradal... In z njim nemara umira tudi vedri optimizem Nemiroviča - Dančenka.

V Pragi izhaja ruski zbornik za agrarna vprašanja »Krestjanskaja Rossija«. Zbornik e peča predvsem s pro-

blemi ruskega poljedelstva, čijih rešitev je ogromne važnosti ne le za Rusijo, ampak tudi za ostalo Evropo, kjer je rusko žito pomenilo znaten prehranjevalni faktor. Vprašanje je, kako organizirati racionalno izkoriščanje velikanskih sil, ki jih predstavlja bogastvo ruske zemlje. Od tega zavisi ekonomska in kulturna povzdiga porevolučne Rusije. »Krestjanskaja Rossija« je tedaj eden izmed najpotrebnejših in najaktuelnejših ruskih časopisov, kajti gotovo je, da bi bila vsaka rešitev ruskega vprašanja polovična, ki bi ne upoštevala zadostno pomena ruskega poljedelstva in njegovih najbližjih vezi z bistvom prvovrstni strokovnjaki. Uredništvo posveča zadostno pozornost tudi inozemskemu socialno - političnemu agrarizmu; tako je izšlo v zadnji številki daljše poročilo o smernicah bolgarske kmečkega gibanja. F. I.-v.

Literarna borba v Parizu.

Pariz, v začetku maja.

V pariških salonih, na umetniških čajankah ter v literarnih krožkih Babilona ob Sainu se govori danes samo o polemiki med dvema veličinama, od katerih reprezentira vsak svoj lasten program: André Gide in Henri Béraud.

O Gideju, nežnem pesniku, kritiku, estetiku in pisatelju mi pač ni treba izglubljati besede. On je že »klasiran«, kakor pravijo Francozi v svojem pristnem izražanju. Nakazano mu je mesto in do danes se ni pojavil še nikdo, ki bi mu hotel to mesto v prvih vrstah odvzeti.

Henri Béraud spada v skupino onih mladih romanopiscev, ki so se povzpeli pod komodno zaščito in zvesto oskrbo znanega založnika in mecena Albina Michel. Ime in sloves sta mu prinesla dva romana, ki sta bila to leto nagrajena z enim izmed najvišjih odlikovanj, ki jih daje literarna Francija: s prix Goncourt-om. »Le Martyre de l'Obèse« in »Le vitriol de lune« vsebujeta vrednote, ki pomenita v podanem svojstvu nekaj novega. Je to realizem, navezan na najboljše francoske tradicije, pri tem pa brišeta tiha ironija in srčan humor tiste pojave pedanterije, ki so tradicionalnim delom — izvzeti ne moremo niti Maupassant-a — lastne. »Martirij debeluharja« se v slogu in glede umetnosti fabuliranja postavlja na stran najboljših angleških del, s katerimi si je precej sorodno. Nadkriljuje jih pa v enotni liniji in z galskim espirom. Skratka: Béraud si je ostorego zaslužil. Če bo danes ali jutri izzval tega ali onega velikana iz sodobne francoske literature, ne bo nikdo dvomil o njegovi zmogljivosti umetniške satisfakcije, najmanj pa tisti, ki ga bo napadel.

V prvi vrsti ne ugaia vročokrvnemu Béraudu — v svojem romanu je opisal samega sebe — gotovo klakarstvo v francoski literaturi. Meni se zdi, da celo vem, da je ta (nepriiznani) razlog povzročil strasten napad, ki iz estetičnih vzrokov ni niti razumljiv, še manj pa opravičljiv. Béraud pravi že v začetku, da ne more biti nobenega dvoma, da nobeno še tako slavno ime ne more vplivati na njegovo kritiko. In tako se Béraud ne plaši, naperiti ost svojega kopja v prvi vrsti proti reviji, ki jo smatrajo Francozi in Nefrancozi kot tolmun najboljšega, najplemenitejšega, kar premoreta sodobna pesnitev in kritika: proti reviji »Nouvelle Revue

Française«, njenemu izdajatelju Rivière-u, založniku Gallimard-u in proti glavnim soavtorjem, ki so: Claudel, Valéry, Giraudoux, Jules Romain, Paul Morand, mladega in nagrajenega avtorja obeh del »Ouvert le Nuit« in »Fermé la Nuit«, končno še proti tistem, o katerem je prepričan, da je duša smeri: André Gide.

Da povem resnico: neudeležencu se dozdeva Béraudova jeza otročja. To prihaja brezdvomno od tega, ker misli Béraud v svoji strastnosti, da mora vsak takoj sprejeti polovico njegovega stališča, nad tem pa pozablja na argumente, ki bi jih moral iznašati proti svojim nasprotnikom. Prisostvoval sem v Rotondi brezkončnim diskusijam o tej zadevi; nestransko mi je bilo, da od vseh Béraudovih obtožb drži ta ena: da so Gide in njegovi prijatelji strašno dolgočasni... Toda: ali ni to čisto subjektivna sodba? Da-li govori res ta argument proti umetniški vrednosti njihovih del, kar je pri kritiki vendar najbolj važno? Prav je imel Paul Souday, ko je pripomnil, da je znameniti kritik Faguet imenoval vsega Flauberta, razen »Madame Bovary«, dolgočasnega, medtem pa so se drugi, prvovrstni ljudje, jedva načitali zanimive lektire, kakor je »Bouvard et Pécuchet« ali pa »Skušnjave svetega Antona«. Brunettiére je izjavil, da je »Chartreuse de Parme« naravnost nečistljiv. Taine je čital to delo vsako leto vsaj enkrat. Drug primer: Pierre Benoit, najboljši francoski romansier zadnjega decenija, je v očeh publike silno interesanten avtor, kar zadostuje, da se izdajajo ogromne naklade »Atlantides«. Vendar pa je malo velikih in genialnih ljudi, ki ne morejo nobene knjige tega avtorja mode prečitati do konca.

Stvar leži pač globlje: Doba izza leta 1830., ko je Victor Hugo vzdignil svojo zastavo romantike proti hladnemu klasicizmu, se dozdevno zopet ponavlja. Simptoni so isti, okolnosti pa brez dvoma zelo različne. Radi tega se mi dozdeva Béraudova borba in njegovih prijateljev nekako donkihotska. Počakajmo: bodočnost bo prinesla še več. Dr. A. P.

Reforma francoske srednje šole.

(Dekret 3. maja 1923.)

3. maja se je sestel francoski ministrski svet v Elizeju, vladni palači predsednika republike v Parizu, in pri tej sli je g. Léon Bérard, minister prosvete, predložil predsedniku Millerandu v podpis svoj projekt dekreta reorganizacije srednješolskega pouka. Po podpisu je vsa vlada s predsednikom vred prisrčno čestitala g. ministru Bérardu.

Ta dekret, ki stopi v jeseni v veljavo, je toliko važnosti za vsakega, ki se peča s srednješolskimi razmerami, pa tudi za širje občinstvo, da ga priobčujemo v celoti. Dekret je izvanredno kratek, a uprav francosko jase, in se glasi:

Prvi del.

Člen prvi. — Srednješolski pouk sestoji iz enotnega študija, ki traja sedem let in sledi ljudskošolskemu pouku. Člen 2. — Učni načrt je za vse učence prvih štirih let enak.

Neodvisno od drugih skupnih predmetov je latinščina oblikovna skoli vsa ta štiri leta, grščina pa v tretjem in četrtem letu.

Člen 3. — V 5. in 6. razredu učenci lahko volijo med klasičnim in modernim poukom. Pri klasičnem pouku se nadaljuje latinščina kot oblikativni predmet in

grščina kot fakultativna. Učenci, ki se uče grščine, imajo pri maturi posebne olajšave, ki jih bo določil tozadevni dekret. Za one, ki se ne uče tega klasičnega jezika, so grške ure razdeljene med materinščino in živi jezik.

Pri modernem pouku je latinščina in grščina nadomeščena z bolj poglobljenim študijem materinščine in drugega živega jezika.

Člen 4. — Od prvega do šestega razreda so učni načrti in urniki za znanosti (naravosl. vede, zemljepis itd.) enaki za vse učence.

Člen 5. — Sedmi razred (imenovan pri klasičnem pouku classe de philosophie in pri modernem pouku classe de mathématiques) je dostopen dijakom, ki prihajajo iz šestega, bodisi z klasičnega bodisi iz modernega oddelka.

Člen 6. — Zrelotni izpit (le baccalauréat) je edino potrdilo končanega srednješolskega študija. Predno dela ta izpit, se mora vsak dijak izkazati, da je študiral skupno nižjo klasično srednjo šolo, na ta način, da je napravil poseben izpit, ki sestoji samo iz dveh pisanih nalog, ene latinske, druge grške, in sicer dve leti pred zrelostnim izpitom.

Drugi del.

Člen 7. — Srednješolski pouk je samo dostopen onim učencem, ki imajo zadostno predizobrazbo, da morejo slediti učnemu načrtu razreda, v katerega želijo vstopiti. Ministrski odlok bo določil za vsak razred pogoje za to.

Člen 8. do 12. govorijo o izvedbi te naredbe.

Kako je javnost sprejela to novico? »Information Universitaire« piše: Politični in vseučilišni krogi so bili naravnost potrti in sicer skoraj vsi, kajti minister je izvršil rešitev tega problema, katero so mu označili oficijelno ali oficijozno kot najbolj nasprotujočo željam proforsorskih krogov; oficijelno, ker je bil skoraj enoglasno zoper višji šolski svet (Conseil Supérieur), oficijozno, ker so jo zavrgli zadnji kongresi srednješolskih ravnateljev, kakor tudi profesorjev (3406 glasov proti 251, razen 756, ki niso glasovali) in pa vsi srednješolski nadzorniki.

Dve točki, v katerih vsi ti nasprotujejo ministru, ste sledeči: prvič obilgatni pouk latinščine in grščine za vse srednješolce, drugič pa predizpit iz obeh teh predmetov, brez katerega se ne more nihče dopustiti k zrelostnemu izpitu.

(Prevel prof. dr. P. V. B.)

— Oložno gledano, čedno povedano. André Cortilis je pravkar zaključil v Revue des deux Mondes svoj zadnji roman L'Egaré (Zapeljana): Brigita je vzgajala svojo hčer Klavdijo v spoštovni ljubezni, toda glej, Klavdija ljubi... seveda narobe. Brigita popusti takoj vsako teorijo in jame žalostna svojo hčer kozje molitvice učiti. Ta pa de: — Odpusti mi... Nisem bila vajena, razumeš, videti v tebi kakršno koli mater. Ampak one, ki sem mislila, da jo poznam, one dobro vidim, da je ni tu. iščem jo zdaj, ko bi jo tako zelo potrebovala, pa je več ne najdem. Navadila si me bila toliko velikih idej!... Ideje so, pravi Brigita, pa je tudi življenje. — Kajpada! se odreže Klavdija, ideje, to je lepo perilo, ki je v podstrešnici v omari. Belo je, močno je: človek je miren in ponosen, ker ve, da je tam gori. Vendar to ni za vsakdanjo rabo. Prav zaprav se nikdar ne rabi... Sicer nam je še ljubše, da ne rabi. In kakor vsakdo, jemo na rdečem križasto pisanem prtiču. — Ali se zato slabše je?

— Literat in slikar. Redko odlože slikarji čopič, da bi pisali razprave in kritike o kipih in slikah. Ta posel navadno prepuščajo literarni družini. Letos pa je prišel francoski pisatelj Ambroise Vollard na novo misel. Ker si je s peresom zaslužil precej gotovine, je ustanovil »prix des peintres« (slikarsko nagrado) za mlade, nadarjene, malo znane slovstvenike. To nagrado pa naj bi podeljeval odbor, sestavljen iz samih upodablajočih umetnikov. Zakaj namreč ne bi enkrat ti vračali književnikom mlo za drago? To bi bilo povsem v smislu pokojnega Baudelairea, ki je pel: »Dišave in barve in zvoki se skladajo«. Vse umetnostne panoge se dajo primerjati, slikarstvo in pisemstvo sta si brata. V tej poroti je kakih dvajset članov: Picasso, Besnard, Sem, Forain, Falvre, Vuillard, Roussel, Denis, Gervey, Puy, Van Dongen, Laureit, iz Instituta; Vlaminck, Simon, Rouault, Dethomat, Laprade, Matisse, Bonnard in še dvoje jih poiščejo. Nagrada znaša 15.000 frs, in se odda koncem maja.

— Leviatan med obeliski. Leviatan je v Jobovi knjigi pošasten gorostas. Tu pa mislimo na ogromni obelisk v Gornjem Egiptu, ki ga je oddelek za egiptovske starine na željo švedskega kralja dal izgrbsti izpod razvalin. Spomenik je visok 45 m, meri 4,2 na vznožju in 2,5 na vršičku, obstoji iz enega granitnega kosa, mora tehtati blizu 1.200 ton. — Kraljevski prevajalec. Siamski kralj je doslej prevel in obrazložil troje Šekspirovih del: Beneški trgovec, Karlohotec, Romeo in Julija, ter namerava poslati še več igrokazov. Dočim je pri nas La Fontaine naletel na cesarskega slovenitelja, se avonski županom kot prevajalcem.

Paradoksi narave. Manj ko so živeli, bolj mrjo.

Neradi čitamo statistike o umrljivosti, ker nas neprijetno spominjajo smrti. Naslednji podatki pa se prijetno slišijo. O Meuriet, ki je proučeval umrljivost enega stoletja v Bar - sur - Aube je prišel do zaključka, da se človeško življenje daljša. V dobi 1821 — 1825 so mrli ljudje v povprečni starosti 27 let 11 mesecev. V razdobju 1861 — 1865 je našel številko 35 let 7 mesecev, a v prihodnosti 1901 — 1905 se vidi zlasti, če študiramo število umrtij po 70. letu. V gorenjih treh razdobjih so tile odstotki: 14,7, 21,3, 34,3. — Povprečno povečanje življenske dobe bi se danes še bolj čutilo, da ni otroška umrljivost prevelika. Mnogobrojne žrtve prane smrti neugodno vplivajo na slične statistike.

V Zedinjenih državah n. pr. živi od 100.000 oseb, rodečih se hkrati, v početku drugega leta samo še 88.538. Od drugega do tretjega leta jih izgine blizu 2.500 itd.

Vsakdanja resnica je, da nam samo higiena lahko podaljša življenje. Čuvajmo se prevelikih naporov in razburjenj.

— Dva moža za eno ženo. Pred meseci je v Kairu švicarski plesalec Chenebrou prevzel egiptovskemu plesalcu Soraidu njegovo soprogo, ki je češko-slovaške narodnosti, in je prišel v Pariz. Nekega večera pa sta se begunca srečala na plesišču v Champs-Elysées s prvim možem; nastal je prepri in preriv, ki se je končal z večerjo v treh in s pohobanjem. Švicar je vrnil Egiptu blago polovico ter izročil 3000 frankov odškodnine svojemu temnopoltemu tovaršlu, ker ta ni mogel več plesati zavoljo svoje žene, s katero sta bila izenašla sivočvrstni korak. Toda »razlika mika«: Soraidova je vnovič odšla v pustiv s Švicarjem, kateremu je ostavil vsi soprogo začel pisati grozila pisma, zahtevalo 100.000 frankov. Koliko bo neki zahteval, če ga žena v tretjič pusti na cedlu? Zakaj v tretje rado gre.

»Stariši živijo?«

»Ne-mogoče!«

»A — katero je kip in katero je podstavek?«

»Santa Maria! To je kip — in to je podstavek.«

»Aha, vidim, vidim — srečna kombinacija — prav srečna kombinacija, zares. Je — je ta gospod prvič na tem podstavku?«

Te šaljive opazke tujec ni razumel (be on a bust se pravi namreč tudi: krogati) — vodniki ne morejo razumeti potankosti ameriških šal.

Stvar smo napravili enako zanimivo za svojega rimskega vodnika. Včeraj smo bili spet tri ali štiri ure v Vatikanu, čudovitem svetu, polnem zanimivosti. Prišli smo skoraj tako daleč, da smo izražali zanimanje, včasih celo občudovanje, kajti nismo se mogli zadržati. Vkljub temu smo pa imeli uspeh. Še nikoli ni kdo tega storil v vatikanskem muzeju. Vodnik je postal zmuden, kar vroče mu je prihajalo. Skoraj si je obrabil svoje noge pri iskanju izvanrednih stvari in izčrpal je pri nas vso svojo bistroumnost, a ni imel uspeha. Za prav nobeno stvar nismo kazali zanimanja. To pa, kar je smatral za največji čudež, je spravil za najzadnje — kraljevo egiptansko mumijo, menda najbolje ohranjeno na celem svetu. Vedel nas je k njej. Čutil se je tako sigurnega to pot, da se mu je vrnil del njegovega starega navdušenja:

»Poglejte, gospodja! — Mumija! — Mumija!«

Ščipalnik se je pokazal tako hladno, tako premišljeno kot vedno.

»A — Ferguson — kaj ste rekli, če sem prav razumel, kako je ime temu gospodu?«

»Ime? — Saj nima imena. — Mumija! — Egiptanska mumija.«

»Da, da, Tukaj rojena?«

»Ne! Egiptanska mumija!«

»A tako. Francozinja, kaj ne?«

»Ne! — Ne Francozinja, ne Rimljan-ka! — Rojena v Egiptu!«

»Rojena v Egiptu. Ničesar še nisem slišal o Egiptu. Gotovo kraj v inozemstvu. Mumija — mumija. Kako mirna je — kako hladnokrvna. Je li mrtva?«

»O, sacrebleu, mrtva že tritisoč let!«

Doktor pa se je divje obrnil proti njemu:

»Kaj pa vendar mislite, da nas vodite tako za nos. Ali nas imate za Kitajce, ker smo tuji in ukaželjni? Ali mislite, da napravljajo na nas globok utis vaši stari mrtveci? Tristo zelenih! Jaz bi najraje imel, če — če mi pokažete kakoga svežega mrliča, kar pokažite ga — ali, pri sv. Juriju, razbijemo vam črepoljo!«

Zgodovina je postopna pobeđa svobode. Ta napredek se mora vršiti ne z uničevanjem, ampak s tolmachenjem. — Tolmačenje predpostavlja tradicijo, ki lo razlagamo, in svoboda, ki razlaga... Naj drugi izbirajo med njima, jaz pa potrebujem obeh. Kako naj bi mi ne bili dragi? Tradicija, to je moja mati, svoboda sem pa jaz.

Michelet, 1842.

Naši kritiki.

»Gospod urednik!

V »Jutru« sem bral oni dan o raznih mulatskih ekstazah, imitacijah v žanru s pomočjo Asitree in dalje je dotični kritik definiral potrec tako, da ga sploh ni definiral, ampak je peljal svojo prijateljico »pred ti volski bazar, kjer je neki gospod suval s palico v vodo med tam zbrane ribice itd. Istočasno so v »Narodu« peli slavo neke vrste porabni umetnosti ter filozofirali o brzdanjih, napol nebrzdanih in na tri četrte brzdanjih občutkih. Skratka, ubral sem jo pod Tivoli in padel kakor bomba v Dolinarjev atelej.

Prijateljstvo gori, prijateljstvo doli, dragi Lojze, toda, če ne boš kol miru dal s tem...«

Razbujen sem mu prevrnil stola, in šo mehak ilovnat portret na njem se je zakotalil na tla in se tam razlezel v testo.

»Samo to mi povej, kakšnega zlodeja da si razstavil, da je taka reč v časnikih!«

Ubogi umetnik mi je pri vsem, kar mu je otega, prisegel, da bi bil rajši vse svoje reči pometal v tivolski bazar, kakor pa razstavil. Če bi bil vedel, da bo »tak hudie raz-« iz tega. In pa, če je to sploh kdo kaj kriv, more biti to edino le Bucik.

Divjal sem po kavarnah in neke trčil v Bucika.

»Gospod, ali se vam ne smilijo ljudje, da ste jim skuhal s svojo razstavo vse to, kar morajo sedaj za drag denar požirati v časnikih?«

Jaz sem vendar razstavil samo zato, da bi kaj prodal in bogme nisem računal na tak efekt!

Kdo pa je potem kriv, da smo brali v »Jutru« poglavje o mulatskih ekstazah, da so tam definirali...«

»Prisegel vam, da nisem kriv, da mi dela dotični gospod tako nezasišeno krivico s tem, da mi javno podtika genij, ki ga bogme nikoli nisem imel, nimam in nočem imeti. Mislim, da je to dr. Veka mol orla-

teli, no, pa me je nalepem razkričal za genij!«

Veka sem dobil v kavarni; ravno je čital »Krvavega kardinala«. Imel je sijajno zlikane hlače in je izpod ščipalnika tupatam vrgel oči na ženske nogavice pod sosednjo mizo.

»Gospod, zakaj spravljate ubogega Bucika v obup z javnim natočevanjem, da je genij?«

»Ja, veste, ljubi gospod,« je rekel Veka, »kaj veste vi, kaj je kritika in kaj ve Bucik, kaj je genij? Predvsem mi morate potrditi, da ima res zlikane hlače, da vsak dan stoji pred pošto in čita moji uvodni članek v »Jutru«, ki ga noben povprečnik ne čita. Prosim vas, pogledajte dalje, kako genijalno je naslikal žanr obraza gospe B., pri čemer ni pozabil naslikati tudi njene rame, ki je vendar integralen del njenega telesa. In da je odprl gospe A. na sliki usta, a? Kdo naj bi bil sicer duhal, da ima ta gospa tudi zobe? In končno so delali v pastelskem žanru samo veliki geniji, Rodin, Muther in Kondakov, za Merežkovskega ne vem, ker še nisem videl njegovih stvarl.

Očetovalko me je potprepal po rami in me odpustil. Ginen sem bil nad toliko ljubeznijo za umetnost, a sem se napotil iskat še »Narodovega« kritika, da mi kaj pove porabni umetnosti.

Dobil sem ga v gledišču, kjer je slikal porabne kušile in nalival olje v svoje luči. »Kaj mislite vi o umetnosti, gospod arhitekt, inženjer, profesor in doktor?«

»Die Künstler sind ein notwendiges Gesindel,« torej je tudi umetnost samo porabna, kakor je uporaben lonec ali pljvalnik — o, lonec v svoji porabni lepoti! Sicer umetnost ni moja stroka, zakaj jaz sem arhitekt. Vendar pa, če vas stvar zanima, vam posodim knjigo »Wie werde ich intelligent?« iz katere črpam citate, kadar jih rabim. Tam najdete vse, od kozmetike in hipnotizma do umetnosti. Več kakor o umetnosti vam lahko povem o gledišču, ker sem služujoč tudi inženjer. Lani sem naprimer insceniral Hamleta v rdečimi in

zelenimi lučmi in to tako porabno, da so zagrebški listi en teden prekamali prinesli pohvalo, ki sem jim jo bil poslal, zakaj ti zlodeji v Ljubljani so premero prelozili!«

Sicer pa ste gotovo videli lani v draml »Ljubezen« v drugem dejanju, ko je v odločnem trenutku posvetila iz viška mraka doli na posteljo rdeča luč, veste, tudi ta luč je bilo moja ideja. Katero lepšo lastnost naj luč sicer ima kakor to, da porabno sveti tja, kjer je tema?«

Enkrat sem šel v gledišče gledat njegove porabne luči. Tam sem videl »Idiota«, dramatičnega za kabaret in bome — tudi porabnih kušil je bilo nekaj zraven. Različne sem šel kupit »Naroda«, da pogledam, kaj poreko k temu dramski kritiki.

Neki dobromiselč svetnik je napisal namesto kritike pretresljiv roman o vlogi napravnika in manšet v gledališču in o razmerju svojega fraka do slovenske gledališčne umetnosti še posebej, o »Idiotu« je dostojno molčal. Prosim vas, ali naj še nekd, ki je svetnik, spuša v take postranske malenkosti? In še duhovit svetnik povrhul... Pa to so samo manje. Gotovo je, da je ta gospod »Narodov« kritik in da je istokotko duhovit, kakor to zahteva »Narodov« stil in nič manj.

V operi sem nekoč videl prelepo mlado Katrico, ki je bila v svojih gestah in kretajah občinstvu, v kolikor je bilo iz Šiške, tako zelo všeč, da je jokalo. Drugi gospodje kritiki so jo sicer grdo nahrulili, češ da bo operno publiko preveč razvabila in razsentimentalizirala, samo eden jo je pohvalil. Ta je tudi svetnik, ima tudi dostojne napravnike, njegova glavna prednost pred drugimi pa je, da ne zanemarija časovnih določil in da začne Vsako kritiko z »Ko sem bil še jaz...«, ali »Ko sem še jaz dal snov...« ali »Ko sem se šetal je prišla k meni gospodična« itd. Z umetnostjo vzame stvar prav na kratko, Mitičen talent plesalke cenil po obsegu njenih meč, petie opernega pevca takrsira po tem, kolikor so mu rekli, da je pevec star, zmogljiv izralcev v draml pa presoja po njih vialulah. Orkestra zrinči-

Pregled mednarodnega denarnega trga.

Koncem aprila je vzbudilo pozornost nazadovanje skoro vseh valut na mednarodnih denarnih tržiščih. Prvo mesto je seveda pri tem nazadovanju zavzemala nemška marka, ki je najbolj padla. Izvzete pa niso bile niti močne valute, kakor angleška, švicarska, norveška, danska itd.

Ameriški dolar je stalno stabilen. Važnost te valute je razvidna iz ameriške zunanje trgovine, kajti izvoz iz Amerike je znašal leta 1922 celih 54 odstotkov več, kakor v letu 1913, uvoz zlata v Ameriko je znašal lanske leto štirikrat toliko, kakor leta 1913 ter je znašal približno 23 milijonov dolarjev mesečno. Zato se ni čuditi, če postaja new-yorško tržišče vsak dan važnejše.

Angleški funt je nekoliko nazadoval, na kar so vplivali politični dogodki zadnjih dni, predvsem angleški ultimatum Rusiji in pa težkoče v Turčiji.

Se bolj, kakor angleški funt, je nazadoval švicarski frank. To nazadovanje je jasno zrcalo gospodarske krize v Švici. Štiri leta že trpi Švica na tej krizi, vendar ni vplivalo to na njeno valuto. Ker pa je ta tako visoka, ker je porabila Nemčija svoje franka za nabavo premoga na Angleškem in ker je vrgla Avstrija vsled mednarodnega posojila svoje tezavirane švicarske franka na trg, je to pritisnilo tečaj švicarske valute. Poleg tega je na padec švicarskega franka močno vplivala trajno rastoča pasivnost švicarske trgovinske bilance, kajti v Švico ni prihajalo skoro nič več eksportnih valut.

Francoski frank je radi okupacije Poruhra močno nazadoval. Spočetka tudi vladna akcija tega ni mogla preprečiti, kasneje pa je sklenil francoski finančni minister z angleško banko zelo ugoden dogovor glede 55 milijonov funtov v francoskih zakladnicah, ki jih ima v shrambi angleška banka. Ta dogovor je francoskemu banku pomagal na noge, tako da je bilo 50 odstotkov nazadovanje franka, ki ga je povzročila okupacija Poruhra, paralizirano.

Tesna zveza in interesna skupnost Francije z Belgijo je povzročila, da je vzporedno s francoskim frankom porastel tudi belgijski frank.

Nasprotno pa je nazadovala nemška marka prav občutno. Udarec, ki ga ji je podala spekulacija pred kratkem, še ni prebolen. V prvi polovici maja je marka zopet padla na eno šestino vrednosti, ki jo je imela pred zasedbo Poruhra.

Holandski goldinar je kazal v zadnjih mesecih veliko stabilnost. Veliko povpraševanje po njem sredi februarja v Berlinu je povzročilo, da je deviza Amsterdam precej narasla, vendar je potem nazadovala na svoje prejšnje stališče, kjer se drži tudi še sedaj.

Švedska krona je sicer dobro stabilizirana, vendar se opazja tendenca porasta, v glavnem radi izdatnega lesnega izvoza v Ameriko in pa radi naraščajočega izvoza rud od zasedbe Poruhra sem. Sicer je švedska krona začetkom februarja v New Yorku nekoliko padla, koncem februarja in začetkom maja pa se je zopet dvignila, dasi prav prvotna višina še ni dosežena.

Norveška valuta je v zadnjem času prav občutno padla. V glavnem sta to povzročila poloma dveh velikih norveških bank in pa trajna gospodarska

kriza. Brezposelnost je na Norveškem zelo velika, trgovinska bilanca stalno pasivna, kar ne more biti dolgo brez vpliva na valuto.

Valute Finske in ostalih ruskih nasledstvenih držav so stalno rastle, kajti izvoz iz teh držav se vedno večja, poleg tega so v živahnih trgovskih odnosih s sovjetsko Rusijo. Sedaj so te valute močno stabilizirane, predvsem Finska, čemur je tudi mnogo pripomogla stroga deflacijska politika finske narodne banke.

Vrednost ruskega rublja vsled naraščajoče in stopnjevane inflacije stalno pada. To je popolnoma naravno, kajti obtok bankovcev na ruskem je narasel od meseca marca 1923 do maja 1923 od 3.022.283.180.000 rubljev iz leta 1923 na 6.070.000.000.000 rubljev, oziroma na toliko milijonov rubljev iz leta 1921, kolikor značijo gorenje številke, ker je milijon rubljev iz leta 1921 en rubelj iz leta 1923. V zadnjih dneh je rubelj malenkostno zrastle, ker je bila radi prejšnjega silnega nazadovanja ponudba tujih deviz prav ogromna.

Valuti na Španskem in Portugalskem sta precej stabilni. Le španska pezeta je počenši z januarjem lahno nazadovala.

Italijanska lira je bila z okupacijo Poruhra močno prizadeta ter je precej nazadovala. Tekom aprila pa se je zopet popravila ter stabilizirala. V zadnjem času kaže lira zopet nekoliko oslabiljenje, katero zna Mussolinijeva silna politika še izdatno povečati.

Grška dramma si je od svojega nedavnega padca precej odpomogla, tako, da bi se že skoro smelo govoriti o njeni delni stabilizaciji. Na Grškem vladajo še vedno stroge odredbe glede poslovanja z devizami in valutami ter se še vedno določajo uradni prisilni tečaji. Kljub temu pa je ostala dramma v zadnjem času precej mirna ter je pričela celo kazati znake izboljšanja.

Istotako je sedaj stabiliziran turški funt, koncem 1922 in začetkom 1923 se je pričel izboljševati ter je dosegel sedanjí položaj, na katerem se drži še precej stalno.

Zelo ugodno je vplivala na bolgarski lev končna ureditve bolgarskih reparacij, ki so se znižale od 2250 milijonov zlatih frankov na 550 milijonov. Že ko so bila pogajanja še v teku, se je pričel lev dvigati, kar se je še stopnjevalo, ko so bila pogajanja zaključena, kajti gospodarsko življenje na Bolgarskem se je sedaj znova poživilo. Lev se je izboljšal na vseh inozemskih denarnih tržiščih ter je upati, da sedaj vsled definitivne ureditve reparacijskega vprašanja in pa vsled agrikulturnega značaja Bolgarije ne bo več padel, vsaj v taki meri ne, kakor je bilo to še pred nedavnim.

O našem dinarju smo že mnogo pisali. Energična finančna politika finančnega ministra dr. Stojadinovića je pripomogla k stabilizaciji dinarja. Nadaljna posledica te politike je bil porast dinarja na inozemskih denarnih tržiščih in pa nazadovanje tujih deviz in valut v domovini. Radi sedanjih političnih razmer je inozemstvo sicer še precej nezaupljivo glede bodočnosti dinarja, vendar se bo kmalu imelo priliko uveriti, da sme politiki radikalne stranke brezpogojno zaupati, kar more dinar še bolj dvigniti.

Mark Twain:

Vdovin protest.

Eden najžalostnejših dogodkov, kar sem jih bil izvedel (je pripovedoval bančni uradnik), se je izvršil med vojno v Corningu. Dan Murjsky je bil vstopil kot prostovoljec in se je zelo hrabro boril. Vojaki so ga imeli radi in ko je z bog neke rane tako oslabil, da ni več mogel nositi puške, so se zbrali in ga izvolili za jestvinarja. Pri tem poslu si je mogel prihraniti nekaj denarja in ga od časa do časa pošiljal svoji ženi, da bi ga zanj naložila v banki.

Ta žena je bila perica in likarica in je z bog težkih izkušenj dobro vedela, kako treba paziti na par grošev, katere človek truda devile na stran. Zapravila ni niti vinarja. Ravno nasprotno: čim je rastle njen bančni konto, tem bolj je bila skopa. Srce je revico bolelo, če je morala izdati le najmanjši denar, zakaj že dvakrat je v svojem, težkem delu posvečenem življenju poskusila, kaj se pravi lačen, zmurnjen, bolan, brez prijatelja in brez dolarjev životarihi na tem varljivem svetu, in strašno se je poslej bala, da bi se tak žalosni čas spet ne povrnili.

Zgodilo pa se je, da je Dan umrl, in njegovi tovariši-vojaki so, da bi izkazali njegovi vdovi spoštovanje in ji obenem izrazili sočutje, telegrafirali gospej Murphy, in jo še vprašali, ali naj umrlega soproga balzamirajo in pošljejo domov. Reče, da se namreč običajno kar

Češkoslovaška krona se ima zahvaliti za svoj položaj energični in dosledni deflacijski politiki pokojnega finančnega ministra dr. Rašina. Ker je deflacija povzročila zlasti med industrijo občutno krizo, je postal sedanjí finančni minister inženjer Berka v izvajanju deflacijske politike nekoliko počasnejši.

Madžarska krona je padla tako nizko, da pravzaprav nima skoro nobene vrednosti več. Če pa je ta njen sedanjí položaj najnižji, ali pa če bo padala še bolj, je odvisno od rešitve madžarskega reparacijskega vprašanja. Rešitev tega vprašanja bo imela za madžarsko krono vsaj približno enak učinek kakršnega je imela rešitev reparacijskega vprašanja na bolgarski lev.

Poljska marka stalno nazaduje ter še vedno ni dosegla svojega najnižjega položaja. Deloma je to padanje zavril poljski finančni minister s svojim dogovorom s francijo, po katerem bosta obe državi v slučajih prehudega nazadovanja tečaja poljske marke intervenirali zlasti na nemških in švicarskih denarnih tržiščih. Vendar tudi te intervencije ne bodo v stanju, trajno in popolno preprečiti padanje poljske marke. Predpogoj ustalenja poljske marke je predvsem štedenje, ki ga bo morala Poljska uvesti v največji meri.

Romunski lej se je po hudih katastrofah v zadnjih dneh nekoliko ustavil. Mogoče, da je uplivala na to ustalenie nova devizna naredba, verjetno pa to ni, ker so se slične devizne naredbe še povsod zelo slabo obnesle.

Avstrijska krona je najstabilnejša valuta med vsemi slabimi valutami. Njena stabilnost je v zadnjem polletju celo čvrstejša, kakor ona večina dobrih valut. S tem, da so avstrijski stabilizirali krono, so izvršili velik del svojega gospodarskega ozdravljenja, kar priča tudi zaupanje inozemstva v bodočnost avstrijskega gospodarstva, ki ga je inozemstvo pokazalo ob priliki pogajanj za mednarodno posojilo Avstriji.

Češka zunanja trgovina z Avstrijo.

Dolgo časa je bil izvoz iz Češkoslovaške v Avstrijo na prvem mestu. Sedaj pa je stopila Avstrija na drugo mesto ter prepustila svoje prejšnje mesto Nemčiji. Izvoz iz Češkoslovaške v Avstrijo je znašal v milijonih čsl. kron: leta 1920 9678, leta 1921 7885 in v prvi polovici leta 1922 2356. Vrednost izvoza je torej padla skoro za eno tretjino. Sicer je v postavkah iz leta 1920 in 1921 precejšen odstotek blaga, ki pravzaprav ne pomenja uvoza iz Češkoslovaške v Avstrijo, temveč je le tranzitno blago, ki je šlo preko Avstrije v ostale podonavske države, ponajveč na Madžarsko.

Češkoslovaški uvoz iz Avstrije je bil vedno manjši, nego izvoz tjakaj. Leta 1920 je znašal 3042 milijonov čsl. kron, leta 1921 9183 in v prvo polletje 1922 samo 605 milijonov čsl. kron. Uvoz je torej nazadoval na eno petino do januarja 1923. Od tedaj pa se je pričel zopet dvigati.

Velika razlika med uvozom iz Češkoslovaške in izvozom tjakaj se poravnava dosedaj iz prodaje vrednostnih papirjev. Mogoče je, da ta vir sčasoma usahne, in tedaj bo morala Avstrija pač poiskati kak drug vir, da si pribavi plačila sredstva za blago, uvoženo iz Češkoslovaške, brez katerega Avstrija ne more izhajati.

Zanimivosti.

„Kladivo čarovnic“.

Pred menoj na mizi ležilo trije stari v usnje vezani zvezki. Robovi platnic so oguljeni, vogali obtočeni, listi prepereli ter na straneh deloma popisani z opazkami neznanega inkvizitorja minolosti. Knjige izpuhtevajo omamljeni vonj nepoznanega izvira.

Ze davno sem želel videti najgrozovitejše delo, kar jih je čitalo človeštvo od Gutenberg do današnjega dneva. Sedaj leži po posredovanju prijatelja bibliofila pred menoj. To delo, ki je izšlo v Strasburgu leta 1487, je »Maliceus malificarum« ali po naše »Kladivo čarovnic«, sestavljeno v slabi latinščini od dominikancev Henrika Institiura in Jakoba Sprengerja. »Kladivo čarovnic« je kazensko-pravni kodeks k bull papeža Inocencija VIII. »Summis desiderantes« z dne 5. decembra 1484., s katero je sankcioniral čarovniške procese. Povzročilo je nečloveška mučenja in smrt več ljudem, kakor pa jo je povzročila mnola svetovna vojna. Razlika je le ta, da so pod »Kladvom« umirale večinoma osebe ženskega spola, ne moške.

Grozno, odvratno in srd preletavajo človeka, čitajočega te nelzmerne blaznosti praznovverja, lopovščine in krvočelnosti minolosti. Vprašanje je, če sta pisatelja sploh bila normalna človeka, če nista bila perverzna blazneža, obsedena od hudice, s katerim sta operirala na vse strani. Z največjim cinizmom razmotrivata najdelikatejše zadeve. S satansko naslado polajnujeta spolno občevanje med ženskami in hudici, kako je to razmerje možno dognati, kako je čarovnico mučiti, da prizna očitano dejanje. Gorje ženski, ki ni bila tercijalka, še stokrat večje gorje, če je na telesu nosila kakšen prirojen znak ali je posedovala svojstva sedanjih spiritalističnih in hipnotičnih medijev. Mučili so jo na natezalnicah, s španskimi čevlji in palčnimi vijaki; žgali so jo z baklami, ščipali z razbeljenimi kleščami in ji zabijali žebeljčke za nohte. Mučenja, kakršnih ni poznalo prvo krščanstvo, so bila na dnevnem redu.

Ženske, ki niso priznale očitanega dejanja, so umirale na natezalnicah, dočim so druge izročali plamečnim gredam. Smrt je sledila vsaki obtožbi. Kdor je pričal čarovnicam v korist, je bil sam osuđen na smrt, kakor da je zanihoval Boga. Može sedanje ruske čezvračke, ko angelji v primeri z možmi, katere je rodilo delo imenovanih dveh dominikancev.

Po pokrajinah rimskokatoliškega sveta srednje Evrope, je smrad po sežganem mesu polnil ozračje. Posamezni deli človeških trupel so gnili in ležali po holmihi tuje in naše ožje domovine. Pri nas v Sloveniji je »Kladvo« najbolj pelo po Stajerskem in Notranjskem. Vsaj glede teh dveh pokrajin je ohranjeno največ podatkov o čarovniških procesih. V okolici Cerknice je bilo takorekč vsako žensko bitje čarovnica, so pa »Gott sei dank«, da se izrazim z Valvazorjem, vsa sežgali. Resnici na ljubo brez pristavit, da je bil Valvazor nasproten čarovniškim procesom, toda bal se je inkvizicije.

»Kladvo« pa ni ubijalo samo čarovnic, marveč tudi njih svince. Trgali so žene od mož, otroke od roditeljev in brate od sester. Mimo gred, na katerih so gorele matere, so s šibami trčili otroke v pusto tujino, prepustili jih žilj usodi. Označevali so jih za hudicevo seme, katero smevo pogaziti vsak, ki se mu to poljubl. Veliko gorja je šlo tiste čase po deželah in je kričalo k nebu po osveti.

Razni pisatelji minolosti in sedanjosti so hoteli ta madež človeštva omiliti, toda niso mogli. Edino opravičilo bi bila okolnost, da so v tistih časih živele tudi take »čarovnice«, ki so s svojimi dejanji zaslužile smrt. Res je, da so nekatere bile zastrupilke, da so nekatere morile otroke ter da so nekatere tudi na druge načine povzročale zlo, vendar je bilo število pravih zločinc v primeri s številom žrtve zelo neznatno. Saj so tudi danes detomorilke, a sodišča radi tega ne zapirajo vseh žensk, ki so naprimer brez otrok. Ravno tako jih ne mučijo na natezalnicah, da iz njih prisilijo priznanja dejstev, katerih niso za krivile. »Kladvo čarovnic« je in ostane največja sramota človeštva.

Nov svetnik. Francija, oziroma bolj rečeno Bretanja časti vse polno domačih svetnikov, o katerih se nam niti ne sanja. Dne 9. maja t. l. pa sta se raj in kolar povečala za enega blaženca, očeta Mihela Garikoja (Garricots), ki je bil Francoz in Bask. Ustanovil je bil kongregacijo očetov presv. Jez. srca v Belharu. Bazilika sv. Petra v Rimu je bila pri tem obredu tako okrašena kakor ob nedavni reatifikaciji sestre Tereze. Navzočih je bilo 8 kardinalov in gospe Lebedais, ki ji je pater Garikoje izprsil čudež.

Imenitna reklama. Ondas si je mlad Amerikanec našel v zračnem pristanu (Aéroport) v Bourgetu pri Parizu aeroplan, da bi spuščal na pariške ulice take letake: »Amerikanec, ki je prvič v Parizu, želi prihodnji terek obvedovati z najbolj zanimivim analistom glavnega mesta: v sredo z gojenjem glasbene visoke šole; v četrtek z glediško glumačico; v petek z osebo, ki se namerava usmrtiti; v soboto s kakim plemičem. Potem sledi naslov amerikanke posredovalnice ter ime izvršnega potnika: Lionel P. Tomkin.

Papež Julij III. se je ob hudi vročini šetal po dvorišču v sami rajci. Z njim se je sprehajalo nekoliko kardinalov takisto »kebastih«, kakor se govori po Dolenjskem ob notranjski mejli... Kar se oglasi sveti oče: »Kaj menite: ko bi takole samosrajčni odšli na rimske ulice Vidite, gospodje stozerniki, za vse spoštovanje, ki nam ga daje svet, smo dolžni hvaliti samo našim haljam!«

Kralj v zraku. Ne mislite na tistega, ki ga Zupančič ogovarja: »Priatelj moj, ti kondor, solncu brat«, niti na oja ne na jastreba. Ore namreč za Alberta I., belgijskega kralja, ki so ga doslej klicali kralja kavalirja in ga bodo pošle nazivati kralja krmarja. Vladarji se spuščajo redko v zvdhu. Ondas pa je belgijski vladalec letal z novim strojem, namenjenim za učenje priyodnike. To je menda prva kronana glava, ki je sicerla tako visoko.

Skromna obleka. V Ameriki se javlja struja, ki zahteva, naj se dekleta skromno oblačijo. Sličen pokret se je pokazal pri nas l. 1880. In sicer je minister prosvete odredil, naj hodijo učenke višje ženske šole v razred enostavno napravljene radi tega, da se pri siromastnih sošolkah ne bi vzbudila zavist in da bi deklice bolj pazile na notranjost, ne pa samo na zunanjskost.

Šah.

Rešitev šahovske kuriozite v naslednjem številu „Jutranjih Novost“ (sestavil S. Logdi):

Črni kralj mora stati na h₂: nato potegne beli: 1.) d₄ — d₅; 2.) Dd₄ — Kh₅ — g₃; 3.) e₃ — e₄ šah-mat! Rešitev končnice v naslednjem številu „Jutranjih Novost“ (sestavil B. Horwitz):

Beli: Kh₃, Dh₃; B: b₄ in e₄;
Črni Ka₈, Db₈, Sg₈; B: a₈, e₇;
Beli na potezi dobi sledeče:

1.) Dh ₇ — e ₄	Db ₈ — b ₇
2.) Dd ₄ — e ₄	Ka ₈ — b ₈
3.) Da ₄ — f ₄	Kb ₈ — a ₈
4.) Df ₄ — f ₄	Db ₇ — b ₇
5.) Df ₄ — f ₄	Db ₈ — b ₈
6.) Df ₄ — a ₈	Ka ₈ — b ₈
7.) Da ₄ — g ₈	Kb ₈ — a ₈
8.) Dg ₈ — g ₈	Db ₇ — b ₇
9.) Dg ₈ — g ₈	Db ₈ — b ₈
10.) Dg ₈ — e ₄	Ka ₈ — b ₇
11.) Da ₄ — h ₄	b ₇ — a ₈
12.) Dh ₄ — h ₄	Db ₇ — b ₇
13.) Dh ₄ — a ₈	Ka ₈ — b ₇
14.) Da ₄ — e ₄ šah-mat!	

Šahovska končnica (sestavil H. Troitzky).
Beli: Kc₄, Sf₄, Lh₄;
Črni: Kc₃; B: a₄, a₅, b₇;
Beli na potezi dobi lgro. (Rešitev in imena rešitev prihodnjih):

Končnica (sestavila W. in M. Platoff):
Beli: Kh₃, Td₄, Lc₃; B: c₄, e₄;
Črni: Kb₃; B: b₄, f₃, g₃;
Beli na potezi dobi lgro.

Obe končnici sta sila zanimivi ter nudita tudi boljsemu šahistu obilo šahovske zanimivosti. Dva oreha — s precej trdo lupino!

Šahovska tropotezka: (sestavil mojster Ljublj. šah. kluba g. Aleksij Jerošov):

Beli: Ka₄, Tc₄, Lf₄; B: d₄, e₄;
Črni: Ka₁, Lf₁; B: d₄, e₄;

Beli (na potezi) postavi črnega s tretjo potezo mat! (Rešitev prihodnjih):

* Odkod izvira pleša? Dosedaj se še ni posrečilo najti zanesljivega sredstva proti izpadanju las, kljub temu, da obljubljajo številni zdravniki po raznih časopisih celega sveta popolnoma zanesljivo sredstvo. Mogoče je, da je glavni vzrok neuspeha vseli zdravnikov ta, ker ni še do danes ugotovljeno, za kaj postane pravzaprav plešast. Neke anglijski zdravnik je sedaj postavil teorijo, da povzroča izpadanje las posebni bacil. Ta mikrob se razširi v korenino lasu in povzroči, da las najprej osivi, nato pa izpade. Vendar pa se ni posrečilo kemikom najti sredstvo, ki bi ta mikrob ugonobilo. Zanimljivo je, da vsaj kolikor toliko ovira izpadanje las, da se umije zvečer glava z navadnim belim marselliskim milom. Milo se mora posušiti na glavi in ga je treba izprati še drugi dan zjutraj z gorko vodo. Zadoščeje, da se to napravi 4 do 5 krat na leto.

* Zanimiva tožba za ločitev zakona. Je sicer angleška, je pa vendarlo možna. Neke Anglič je vložil tožbo proti svoji ženi za ločitev zakona. Pripomniti moramo, da je njegova žena umrla že pred nekaj leti. Toda soproj je zvedel šele po njeni smrti, da je imela ljubavno razmerje z nekim bogatim smešcanom. Sodniki so stali pred težkim problemom, ali je ločitev zakona po smrti enega zakonca dopustna. Tožitelj je imel v rokah mnoge dokaze o ženinini nezvestobi. Skliceval se je tudi, da trpi njegov ugled in da zahteva od še živečega zapeljivca odškodnino. Po dolgotrajnih razpravah so sodniki razsodili, da je ločitev že faktično izvršena in da ima vsled tega razsoda samo ugotovitveni smisel, da pa je zapeljivce dolžan plačati zahtevano odškodnino. Če je bila s tem rešena njegova čast, ne vemo. Poročila pravijo samo, da je iz reševnega delavca postal bogataš.

* Iz pitilega sveta. Kar se tiče čistote, moramo priznati, da so pitči najbolj občutljivi. Celo največji plebejec med njimi — vrabec — se vsak dan skrbno umije. Nato zleti na brzopleti drog poleg ceste in se solnči ter odstranjuje blato. Ljubezen do snage imajo vsi krilatci, začeni od ponosnega orla do zadnje sove. Angleška pisateljica Pitt pripoveduje, da je nekdaj imela sovo, ki se je poleti kopala dvakrat na dan in sicer je imela precej čudne zahteve. Če je našla v koritcu umazano vodo, je zmalala z glavo in pričela godrnjati ter je čakala tako dolgo, da so ji nailili sveže. Nadalje opisuje miss boj med dvema vranami, ki sta stanovali v skupni kletki. Hitrejša je, ob dolocen uri skočila v koritce in se pričela kopati. To pa ni bilo po godu njeni stanovanjki, ki jo je prišla s kljunom za rep in jo vlekla iz vode. Tovarišica se je morala umakniti in ko ste bili obe mokri ste se lepo stegnili na sonce. Posebno mnogo da način zbrati novih moči. Tudi žuželke zelo pazijo na snago. Tako lahko opazujemo ose in čebele, kako si snajajo ob mlaki svoje nočice. Končno zadostuje, da pogledaš muho, kako si s sprednjima nogama snaži krila. Pisateljica končuje, da te živali prekašajo v snagi človeka, prekašajo ga pa tudi v nečemerosti.

* Najsrečnejši človek na svetu. Italijanski listi poročajo o sledečem slučaju, ki so je pripetil v mestu Reggio Emilia: tajnik sekcije maksimalistov, neki Tagliarini je naenkrat zapustil svojo hišo ter šel na cesto. Občlen je bil v samo nočno srajco in je venomer klical, da mora čakati na Don Sturza, ki ga povede v Rim, kjer bo izvoljen za papeža. Prepeval je cerkvene pesmi in pripovedoval zbrani masi, da je naj-srečnejši človek na svetu, ker bo drugi dan postal kralj vseh duhovnikov. Blaznega »papeža« so odvedli v tamošnjo umobolnico.

* Zvonjenje pri zopetnih poroki. Ameriški duhovniki so se precej časa protivili zahtevi pobožnih ameriških zakonov, ki so zahtevali tudi pri ponovni poroki slavnostno zvonjenje. Boj je bil na obeh straneh oster in je obstojala nevarnost, da se ne bi zakonci izneverili cerkvenim predpisom in se poročali pri civilnih oblastih. Končno so se hvala Bogu zedinili v to, da bodo zvonovi tudi pri takih porokah zvonili ali mnogo tišje in zamolklo. To naj razra, da se je cerkev sicer uklonila, da pa takih zakonov vendar ne odobrava. Amerikanci so pa res »orsnet« prebrisani.

* Nov signal. Po križiščih velikih bulvarov so te dni postavili svetilnika, ki bodo ustavljali vozila. To znamenilo se goni z elektriko, je 4 m visoko in ima obliko avtomobilskega svetilnika. Na eni strani nosi rdeče steklo, na drugi pa belo šipo, na kateri se čita v rdečih črkah: »Halte« (stoj).

pletno ne mara, ker ga v operi moti, da ne vidi dejanja. V ostalem ima doma seznam vseh strank in Beethovna zato ne ceni, ker je bil starobileralce, kar on že pol leta ni več.

Potem so tu še drugi kritiki, oje! Kmalu bi jih bilo več kakor umetnikov. Rečimo muzikalni kritiki. Eden se je otrešel konvencionalnega kritičnega žargona, pa operira le še z metaforami kakor Maeterlinck in si je ustvaril tudi čisto nov jezik v to svrhu. Po možnosti dodaja zato svojim kritikam tudi besednjake. Naprimer: »Opoldanski topi šelast lahnega vetrčica v tihem gozdu sredi širne pokrajine z modrimi gorami v daljnem ozadju ni dosti preveljan bil« kar se pravi v slovenščini: Vio-line niso piano igrali.

Potem so tu še literarni kritiki, ki hočejo biti prav posebna pasma. Še nobenega nisem zalotil, ki bi bil kaj povedal o literaturi, še vsak je zmerjal večje in se obrezoval ob značaje, kakor če bi na razstavi človek raztrgal portret neke gledališke igralke zato, ker igra v operi Katro. Naj bi rajši dvigovali plesnivo karjolo naše literature, kjer danes otroci za denar prodajajo platno Od povsod, iz vsake besede naših kritikov se ti blešči nasproti z zlato gloriolem obzarjeni JAZ človeka, ki je kritiko napisal. Jaz, ki sem. Od stvarjenja sveta pa do danes še nihče ljubljanskih kritikov ni tako dobro zadel kakor Nietzsche, ki poje himno subjektivnemu mnenju:

Adventavit asinus,
pulcher et fortissimus. —

Ja sem zadnjič vprašal Jakopiča, kaj da on misli o umetnosti. Ali mislite, da mi je dal tako prompten odgovor kakor kak kritik? Kaj šel »že šestdeset let jo štedim, pa še danes ne vem, kaj je«. Rekel v moje največje začudenje. Čez kritike ne vedavja. Oj, ta ljubi Jakopič, ki ne ve povzdati, kaj da je umetnost, kar ve vsak inženjer, jurist in svetnik, ki se z njo še nikoli v življenju ni pečal! Fielesucchi.

zagrebl in šele naknadno sporočili svojcem njihovo smrt. — Gospa Murphy je menila, da bo balzamiranje pokojnega moža stalo kvečjemu dva do tri dolarje in je zato brzojavno odgovorila: »Da«. Vojaki so torej storili tako, kot so bili sporočili, in potem poslali vdovi račun za balzamiranje.

Kriknila je, da je njen glas presunil srca vseh navzočih, in dejala: »Pet in sedemdeset dolarjev za Danovo truplo, bog jih kaznuj! Ali so mislili, galjoti, da si hočem urediti muzej, ko so me pahili v take ogromne stroške!«

Bančni uradnik je menil, da nobeno oko v hiši ni ostalo suho —

P. K.—n.

Ljubka beseda. Lord Bristol laho ljubi svojo hčer Georgino. Nekoč smo šli v hudem mrazu iz gledališča; vojvoda Laval mu je dejal: »Mylord, voljši mraz je, kakaj nimate zimske suknje?« »O«, je odgovoril oziraje se na svojo hčerko, »ona ima svoj kožuh; in kadar je njej gorko, mene ne zebe!« (To besedo je bila dolgo pred angleškim papirom izrekla že francoska mamica, »mama gospa de Sévigné...«)

Amélie Cyvoct-Lenormand.

Montesquieu se v svojih Perzijskih pismih na vse kriplje in pretege prizadeva, da bi ponižal pesnike; hotel je prevrniti prestol, kamor je čutil, da ne mora sedeti.

Drobtine.

* Človekoljubni Amerikanci. Kakor drugod, prednjačijo Amerikanci tudi v izvrševanju smrtnih obsod. Na smrt obsodjenim skušajo na vse mogoče načine ublažiti njihov žalostni položaj. Predvsem pa se trudijo, da čimbolj olajšajo smrtno trpljenje. V New Yorku se obsojenci posadijo na električni stol, kjer jih ubije električni tok, da sami ne vedo kdaj. Novejši poskusi s slično usmrtiljivo psov pa so dokazali, da je to vrste smrti le navidezna in da se taki mrličji pokopujejo živi. Razen tega tri obsojence v pričakovanju zadnje ure. Oržava Newada je radi tega uvedla usmrtilive s strupenimi plini, ki so se izkazali v vojski za posebno celico in kadar on niti ne misli na smrt, spusti jo v celico strupene pline, ki obsojenca takoj zadušijo.

* Žrtve zveri v Indiji. Indijska vlada je izdelala statistiko vseh onih nesrečnejšev, ki so zgubili svoje življenje vsled napada raznih zveri. V celoti je znašalo število ponesrečenec v prejšnjem letu 25.460. Največji del je zgubil svoje življenje vsled zastrupljenja po kačah. Tigri so raztrgali 1046 oseb, volkovi 277, leopardi, panterji

in druge zverine pa 973. Razen ljudi so zveri raztrgale tudi 83.000 drugih živali. Ubilih je bilo v preteklem letu 14.938 zveri, med temi 4413 leopardov, 2237 volkov, 1850 medvedov, 1331 tigrov, 707 hilen itd. V zadnjem času so pričeli Indijci uporabljati leoparda za lov, kakor so se v srednjem veku uporabljali za lov na ptice sokoli.

* Hannibalov portret. Pri izkopavanju stare Kartage, je našel grof Bryon na razne spomenike iz dobe procvata tega nekdanjega bogatega mesta. Poročila pravijo, da je do sedaj največ vredna slika, velikega vojskovođe Hannibala, pred katerim so se nekdanji rimski očetje. Pravilo, da je to prvi avtentični portret Hannibala. Zaprta arheologija bodo zopet imeli priliko izkoristiti svoje arheološko znanje.

* Najstarejša bolnica na svetu. V Londonu obstoja velika bolnica, ki proslavlja letos svojo 800 letnico. To je stara bolnica sv. Bartolomeja, ki je bila zgrajena leta 1123. Mnogoštevilne generacije ranjencev so prešle skozi njo. Prvi ranjenci, ki so bili sprejeti v to bolnico, so bili invalidi iz bitke pri Hastinaxu, v kateri je Anglija podlegla Viljemu Zmagovalcu. Za njimi so prišli številni ranjenci iz raznih vojn, v katere je bila zapletena angleška država.

Dolgo vrsto let teh nesrečnejšev so zaključili invalidi iz svetovne vojne. Bolnica je bila popravljena trikrat, vendar pa je ostal stari sv. Bartolomej v svoji prvotni obliki. V bolnici še danes hranijo železo, ki so ga za Wellingtona uporabljali kot sredstvo za lečenje ran.

— Kuril britol. Amerikanez iz Kalifornije, Warren G. Noggia, ne more prestat brez kokaš. Poje namreč največ jacek na svetu. Po trideset in enega spravi pri vsakem obedu pod rebra! Seveda bi jih bil Kostrejev Lam Gudzak ali Rabelaisov Pantagruel pojedel še več, ali to le v svojem času, kajti danes so predraga le v Franciji po 80 stotink).

— Zdravnikom, ki nam nalagajo dieto. V Londonu je umrla Angležinja v častiti starosti 107 let. Rodila se je 3. februarja 1816. Ob zadnjem rojstnem dnevu je povabila ožje znanke na čajanko, kjer je razodela gostom skrivnost, po kateri je mogla živeti toliko časa. »Vselej sem jedla, kar mi je ugajalo, ne glede na to, kaj bi se mi utegnilo zbog tega pripetiti.« Kako pa s pijaco? Ali se sme piti, kar se človeku ljubi in godi? Da, če je le dober! Noe je umrl zelo star.

THE REX Co,
LJUBLJANA.
TELEF. ST. 308 INT. GRADISČE 10.
Schapirograph role.

Pisalni stroji itd.
Mehanična delavnica
(popravljalnica)
LJUBLJANA
Selenburgova ulica 6/1.
L. BARAGA.

Janez Nadloga:

Andrej Ternouc,
reljefna karikatura iz minulosti.

(Nadaljevanje.)

»Ako vam je prav,« mi je šepetala prav na uho, »vam dam nekaj, kar vas reši vseh težav.«

»Daj,« sem jeknil.

Polona se je zvilja v klopčič in nekaj kakor smeh je streslo ji telo.

»O, gosod moj lepi, tako brez vsega to ne gre. Vendar, ker ste prijatelj sina mojega, bi vam pomagala za štiri groše.«

Imel sem osem grošev, ki sem jih hranil že dve leti. Moj dobri stric, gospod Anton iz Cerknice, so mi jih dali, ko so me prišli obiskat v kolegij. Častiti očetje so jih prav ljubeznivo pogostili tisti dan. Ko sva se potlej poslovila, so rekli stric, gospod Anton: »Na, spravi to! Denar je sicer strup za mlado dušo, vendar sem samo dobro ališal pravit o tebi in upam, da znaš boš obrniti dar telesu v prid in v blagor svoje duše.« Zda naj bi kar polovico premoženja dal Poloni?

»Iz tele moke ne bo kruha,« sem ji dejal. »Saj veš, da sem le revež.«

»Potem opravite sami, gospod,« se je hotela ženska izmuzniti od mene, toda v tistem trenutku sem jo že držal za roko in nevidna sila mi je zaklepala prste.

»Tako na kratko me pa ne odpravljš, ti vražje seme,« sem siknil in z drugo roko hotel prijeti starko za vrat. »Povem, da si čarovnica, haha.«

»Moj sin, brat Deodat, je otrok kneza Auersberga,« je zajecjajala starka. »Fante, pomisli, kaj počenjaš!«

Hipoma me je prešinil strah po vseh kosteh in brez moči so mi omahnile roke.

»Nikar mi ne zameri,« sem hotel brž pogladiti z lepo besedo. »Ljubezen mi je zmedla pamet. Pomagaj mi, rad dam ti groš.«

»Tako, gospod, je laglje govoriti. Ta mladina! Kar vas je učenih, imenitnih in gosposkih, bi vedno radi z glavo skozi zid. Dva groša dajte mi, gospod, pa sva domenjena.«

Medtem, ko sem premišljeval, kaj naj storim, je ženska šepetaje pravila mi zgodbo svojega življenja. V razburjenosti svoji sem jo poslušal le napol, predramil sem se pravzaprav šele tedaj, ko je dejala, da si z denarijem človek lahko preskrbi celo nebesa.

»Teda dva groša,« sem ji prekinil ploho besedi.

»Dva, da, gospod!«

Po mestu straža je kriče naznanjala enajsto uro, sem od Ljubljane se mi je zdelo, da čujem vesla, iz megle včasih je zategnil pes, neke na gradu se je odglasila sova in lučnila neslišno skozi mesečino, znanilka smrti in gorja v nočni tišini.

S tresočo roko sem izročil ženski movce, ki jih je hlastno spravila in skrila v cunj. Potem je privlekla na dan škatljico.

»S temle mazilom se namažite, gospod, po ledjih, pod pazduho, za tihnikom, po sencih in na srčni strani in recite zraven le, da ste pripravljeni. Po zemlji, po vodi in po zraku vam bo odprta varna pot.«

Groza me je obhajala, ko sem spravil starkin dar, vendar nisem imel toliko moči, da bi bil pobegnil.

»Zdi se mi, da je čas,« je šepnila nato starka in prislunila. Na vrtu, onkraj lesene ograje pred nama je rahlo zašumelo.

»To je ona,« mi je dahnila starka.

»Magdalena?«

»Pst,« je ostro položila prst na usta in trikrat zaporedoma zacvilila ko sova, kadar sredi teme zavoha plen. V srce me je zazebljo ob teh klicih, onstran ograje pa je lahno, prav lahno potrkalo tedaj.

Starka mi je namignila in kakor v sanjah sem plazil se za njo k ograji. Prihulila se je tako, da brez težav sem stopil nanjo, a za plačilo sem na drugi strani zagledal Magdaleno, ki mi je roke prožila nasproti. Ko sem skočil na tla in hotel krikniti v brezmejni sreči, mi je z dlanjo zaprla usta, jaz pa s poljubom pil sem vonj deviške njene roke.

»Gospod, ne hrupa,« me je poščegetal njen topli dih na uho. Narahlo, trepetaje sem stopal za njo po vrtu, brez misli in brez volje, poln sladkega drhtenja, ki ga povzročala je v meni bližina njenega telesa. Varno me je pripeljala skozi mala vrata v temno vežo, kjer je postala, prislunila za hip, potem pa mi odprla vrata v tesno sobo, kjer izpred slike svete Magdalene je sevala slabotna lesčerba. Edino okno je bilo skrbno zagrnjeno, nad posteljo molčalo je razpelo, krog njega pa po steni viselo je vsepolno drobnarij, krščanskih znamenj, ki so mi pričala, da lahko brez nevarnosti za svojo dušo se pomudim pri lepi Magdaleni.

Ko sem spoznal, da sem na varnem, me je spet stresel mraz, kar je seveda brž opazila previdna deklica.

»Ste dolgo čakali?«

»Ob tej lepoti, kaj so ure,« sem hotel takoj pokazati besede svoje moči.

Videl sem, da se je Magdalena nasmehnila.

»Vam je povedala natanko vse Polona?«

»Povedala mi je, da hrepenenje nevredno moje našlo milost v vaši je lepoti.«

»Kako lepo besedo vežete z besedo!«

»Kadar prisije solnce, rože zadehte.«

»Besede vaše, gospod, mi mamijo srce.«

»Nebo se mi odpira, Magdalena.«

Ob takih razgovorih sem kmalu pozabil na ves svet. Magdalena pa mi je jela pripovedovati, kako se ji je vnelo srce, ko me je srečal videla nekoč pri sveti maši.

»Ne smeš me soditi, ne misliti hudo o meni,« mi je šepetala s sladkim svojim glasom. »Nebroj noči minilo je brez spanja. Jokala sem, prosila svojo sem patrono, naj me varuje in s svetom pride mi v tej stiski na pomoč. Potem sem šla k redovnikom in sem v izpovedi razkrila svoje boli. Dejala sem: Častiti oče, kako premagam naj ljubeznj greh?«

»A on?«

»Njemu je šlo na smeh. Dejal je: Ljuba moja, ljubezen je sam Bog na zemljo dal. Iz žene se rodi je božji Sin, iz žene vrsta mučenikov in svetnikov, iz žene smo rojeni vsi na svetu. Zato ne boj se, kogar Bog ti pošlje!«

(Dalje prili.)

Amateurji, Dunaj : S. K. Primorje v ponedeljek 21. t. m. ob 17. uri na Dunajski cesti.

MALI OGLASI:
Cena oglasom do 20 besed Din 5.—; vsaka nadaljna beseda 25 para, z davčino vred.

Soho
opremljeno s dvema posteljama ali prazno, po možnosti s posebnim vhodom in souporabo kopalinice, lišcem za takoj ali 1. junijem, Dr. Katičič, sanitetni šef, zdravstveni odsek.

Službo
kakaga služe v banki ali kaj primernega lišcem. Zmožen sem slovenskega, srbo - hrvaškega, nemškega, italijanskega in nekoliko rumunskega jezika. Službo lahko nastopim takoj. Naslov v upravi lista.

Brhko deklico,
pošteno in skromno, ki zna kuhati in v redu pospravljati boljšo sobo, ter razume tudi opravljati vsa domača dela, med drugim pranje in likanje, SPREJME TAKOJ MAJHNA RODINA 2 oseb, mati in sin, Plača 700 kron poleg dobre prehrane in lepega ravnanja. — Ponudbe na: Josip BALL, Karlovac, Jugoslavija.

Velika hiša
monadstropna z vrtom v sredini trga s staro vpeljeno trgovino in inventarjem, se prodaja. Trgovina in stanovanje se odstopi takoj. Cena ugodna. Naslov v upravi lista.

Amerikanec
v starosti do 33 l. s zadostno izobrazbo, dobi službo. Kje, pove uprava lista.

Pozor, letoviščarji!
Hiša s dvema stanovanj, sadnim in zelenjadnim vrtom, oddaljena 5 m od kolodvora Bled, se radi selitve ugodno prodaja. Poizve se pri lastniku Ivan Pretnar, čevliar, Bled II. št. 88.

Mehlovano sobo
išče za takojšnjo vselitve mlad, soliden človek, uradnik. Cenj ponudbe pod »Takoj,« na upravo lista.

Blazine, žima
morska trava. Peter Kobal Kranj, Glavni trg tvornica vseh vrst blazin in žime in morske trave, modroce na peresih. Specijalna tvrdka za izdelovanje klubgaritur. — Najnižje cene! — Najsolidnejši izdelki! — Zadrževajte oferte in cenike!

Brusne kamne
za koso, prave italijanske, ne preslegljive v dobroti, modro galico, rafalisko liže, morsko travo za modroce v vsaki množini priporočila Sever & Komp., Ljubljana, Večkova ul. 12.

Knjigovodja
s trgovsko naobrazbo poznavajoč vse vrste knjigovodstva, želi primerno mesto, tudi kot tajnik ali blaginjak pri kakem večjem podjetju. Cenj, ponudbe pod »Pridan in točen« na upravo lista.

Modra galica,
angleške proveniencije, 98-99%, brezkonkurenčne kakovosti in po zmernih cenah ima v zalogi zastopnik družbe Val Jurman Celje, Breg 26. Slovenija.

Za praznike
se priporoča gostilna pri Težaku, nasl. I. Vidmar, Sv. Jakoba trg, nasproti cerkve — ima 6 vrst raznih najboljših vin, piva, vermut in izborno kuhinjo. Vino dalmatinsko čez ulico 28 — K. dolencec beli 32 — K. Vsaak petek — sveže ribe. Sprejme se še nekaj abonementov na hrano za Din 15.— dnevno.

Zemljišče za zgradbo
z vrtom v bližini mesta se prodaja. Cenj, dopis pod »Ugodno« na upravo lista.

Mosko kolo
dobro ohranjeno, predvno blago se po ugodni ceni prodaja. Poizve se v upravi lista.

Delnice dobrih podjetij
ali banke kupim. Dopis pod »Kuliantno« na upravo lista.

Mali umetni mlin
na dobri vodi se išče v nase z nekoliko zemlje ali pa s kako malo hišo, pripravno za trgovino na prometnem kraju na Stajerskem. Ivan Ivanuša na Lesnec 6 p. Ormož.

Več spalnih oprav
se prodaja po nizki ceni. Henrik Bitenc, Vižmarje 77.

Proda se
več dobro ohranjenih moških oblek, klobukov in čevljev po zmernih cenah. Istotam se prodajo tudi eni umivalnik. Dvorni trg št. 1/II nadst., levo od 10—14 ure.

Trgovino,
dobro vpeljano z mešanim blagom in opremo v sredini mesta Maribora — pozneje tudi stanovanje — se prodaja. Dopis pod »Ekstencija«, na podružnico »Jutranje Novosti«, Maribor.

Trgovski pomočnik
več špicerijske, galanterijske in manufakturne stroke želi službo. Gre tudi kot potnik. Ponudbe na upravo lista pod »Agilen«.

Mladenč
bi se rad poročil z gospodino v starosti 30 — 35 let, lahko je tudi vdova. Ponudbe naj se pošljejo na upravo lista pod »Ženitev«.

Več umetniških slik
se radi odpotovanja ceno prodaja. Naslov v upravi lista.

AVTO: MATERIAL
VSAKO: VRSTNI KROGLJIČNA: LEŽIŠČA SPECIJALITETE NOVOŠTI J. GOREC LJUBLJANA PALAČA LJ-KRED-BK

Pohištvo.
Spalne in jedilne sobe kuhinjske oprave, stalno v zalogi. — Ogleda se lahko vsaki dan. — Za blago jamčimo. — Prevzemamo vsa mizarstva dela.

Erman & Arhar,
mizarstvo
Št. Vid nad Ljubljano.

Svarilo.
S tem izjavljam, da nisem plačnik za svojega sina Ivana Starina in svarim vsakega, da mu na moje ime ničesar ne da ni ne upa.

Glince, dne 5./V. 1923
Ivan Starin, mesar.

KOLESA
NAJBOLJŠA NUDI J. GOREC LJUBLJANA PALAČA LJ-KRED-BK

Underwood
pisalni stroj

zastopstvo za Slovenijo
Franc Bar,
Ljubljana,
Cankarjevo nabrežje 5, tel. 407.

GRADBENO PODJETJE
ING. DUKIČ IN DRUG
LJUBLJANA, Bohoričeva ul. 20.

ANTOMOBILE
TOVORNE OSEBNE RABLJENE J. GOREC LJUBLJANA PALAČA LJ-KRED-BK

O. BERNATOVIC
LJUBLJANA
MESTNI TRG 5
Narejene obleke za ženske za otroke Kožno-hovne Trilkotaža

BERSON
GUMENE PETE IN GUMENE POTPLATE
ceneje in trajnije so kakor usnjeni Najbolje varstvo proti viagi i mraza!

Oglašujte v „Jutranjih Novostih“.

Franc Cerar
tovarna v Stobu, pošta Domžale. Prevzamejo se tudi stari klobuki in slameniki v popravilo pri Kovačević i Tršar v Ljubljani, Prešernova ul. 6 Sprejemanje v sredo. Zaloga v Celju, Gospodski trg št. 4.